

Legszebb karácsonyi és újévi ajándék a
szép csillár vagy
diszes **asztali lámpa**

Mielőtt csillárszükségletét fedezné, okvetlen tekintse meg modern

**gáz és villamos csillár-
mintatermeinket.**

Gyári árak. — Előnyös fizetési feltételek.

ALTALÁNOS GÁZIZZÓFÉNY R-T.

Budapest, VII. ker., Vörösmarty-utca 5.
TELEFONSZÁM: József 16-14. és 16-15.

Riessner Kályhák

Phönix-
folytonégők

Egészségi szempontból
legkifejlesztettebb rendszer.
Eredeti biztonsági szabályozóval.
Gázkiomlések és robbanások
biztara.

Pluto

az új rendszer.

A fűtési szakma terén évek óta
tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye

Fortuna

Ringeisen Testvérek cégnél Budapest,
Hold utca 21.

Mit kiabál?

HISZEM MIN-
denki tudja
már, hogy a

MÁGNÁS

CIPŐKRÉM

Minősége kifőnő
puhit, lisztit,
fényesít.

Gyártja: **HERCZEG és GEIGER**
Gyász. és kir. udvari szállító Budapest,
KAPHATÓ MINDENÜTT.

VASÁRNAPI UJSÁG

52. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 28.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármeze-utca 11. Kladohivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-határozott viteldij is csatolandó.

EGY MILLIÓ KORONA NYERHETŐ

egy Konvertált Jelzálog-sorsjeggyel a legközelebbi december 27-iki húzáson.

**A világ legjobb sorsjegye a
Konvertált Jelzálog-Sorsjegy.**

A Konvertált Jelzálog-Sorsjegyeknek van évenként a legtöbb húzása.
A Konvertált Jelzálog-Sorsjegyeknek vannak a legtöbb nyereményeik.
A Konvertált Jelzálog-Sorsjegyeknek vannak a legjelentősebb nyereményeik.
A Konvertált Jelzálog-Sorsjegyek biztosítékot nyújtanak, hogy egyszer okvetlenül kisorsolhatunk.
A nyerési esélynek az 50-szeresére való fokozása céljából a «Fortuna» sorsjegytársaságot alakítottuk.
A «Fortuna» sorsjegytársaság 50 tag számára 50 Konvertált Jelzálog-sorsjegyből áll.
A tagok egymástól függetlenül és minden tag a következő jogokat önállóan élvezi:
Minden tag a sorsjegytársaság tartama alatt a részjegyen feltüntetett

50 drb Konvertált Jelzálog-sorsjeggyel játszik.

és igényt tart a nyeremények ötvened részére. Nagyobb nyereményeket a húzás után azonnal szétosztunk. Minden tag a sorsjegytársaságnak 4 év múlva történő feloszlásakor a részjegyen feltüntetett sorsjegyek közül

**1 drb eredeti Konvertált Jelzálog-sorsjegyet kap.
Egy részjegyenek ára 48 havi részlet á 5 kor. 90 fill.**

Az első havi részletet postautalványon kérjük. A további részletek portómentes be-
küldésére postabefizetési lapokat fogunk rendelkezésére bocsátani.
Az első részlet vételétől azonnal megküldjük a megrendelő nevére kiállított részjegyet,
mely 50 Konvertált Jelzálog-Sorsjegy sorozatát és számát tartalmazza. Ezzel biztosítva van
a nyerési joga már a legközelebbi

**1913 december 27-iki húzáson,
főnyeremény egy millió korona.**

Különös kedvezmény: Az első két részlet, vagyis 11 korona 80 fillér egyszerre való
beküldése esetén a harmadik részletet nyugtázzuk, tehát a harmadik részletet ingyen.
Sorsolási jegyzéket minden húzás után küldünk.
Utánvételt részjegyeket nem küldhetünk, ennél fogva megrendeléseknél legalább az első
részlet beküldendő.

FŐVÁROSI VÁLTÓÜZLET-TÁRSASÁG, Adler és Társa Budapest, V., Sas-utca 23/25.
Alapították 1874. évben.

Sorsolási tervezet.

Évente 6 húzás.

december 27, február 25, április 25, június 25, augus-
tus 25, október 25.

Utolsó húzás 1859 ben.

Nyeremények jegyzéke

1 főnyeremény	1,000.000
1	500.000
1	300.000
2	100.000
2	200.000
1 nyeremény	75.000
1	50.000
1	50.000
3	30.000
3	30.000
6	10.000
3	30.000
9	5.000
3	30.000
9	3.000
15	9.000
48	1.500
15	13.500
30	1.000
15	15.000
48	500
30	24.000
600	400
	12.000
	200
	120.000

Minden sorsjegy okvetlen kisorsolhatik.

Kisorsolt sorsjegyek a nyeremények kifizetése után értéküket
továbbra is megtartják és a további húzásokon is részt vesznek.
Ennél fogva minden sorsjegy több nyereményt is nyerhet.

Ha nem társaságban akar játszani,

hanem egyes Konvertált Jelzálog-sorsjegyeket egyedül nyarésí
joggal óhajt beszerezni, úgy az 1883: XXXI. t.-cz. alapján
kiállított egyes Konvertált Jelzálog-sorsjegyről szóló részlet
is rendelkezésre áll.

A GÉPNEK NINCS KARÁCSONYA

Mikor leszáll a szent homály,
És villognak a piczi fák:
Titokzatos, nély áhitatban
Elnémul a zajos világ.
Hegyoldalón, szűk völgybe lenn
A leggyorsabb láb is pihen.
Egy pillanatra mind megállunk:
Játékot oszt Jézuska nálunk!

Csak egy nem állhat meg soha.
A gépnek nincs karácsonya!
Fáradhatatlan, súlyos lába
Bevágat ködbe, éjszakába.
A gépnek sürgős útja van.
Sziklák fölött, síkos jegen,
Beláthatatlan síneken
Örökké csattog, bűg, rohan!...

S az, a ki fenn, a gépen áll,
Nyugalmat épp úgy nem talál.
A perc, a mit mindenki más
Leköthet: ennek indulás!...
De társak nélkül nincsen ő,
Vas-gép vasmarku mestere:
Megy híven és bátran vele
A kalauz, a fékező.

Ezernyi gyertya ég, lobog,
Az emberek mind vígan vannak.
De ők a fényes városok
Hosszú során csak átrohannak.
Nézik sováran, messziről,
— Érez-kötelesség katonái —
Miképen gyűlnak sorra föl
A drága ünnepek karesu fái!...

És míg a roppant gép szalad,
Száz állomáson végig-zúgva:
Bús melázással otthonukba
Tér vissza minden gondolat.
Ég náluk is Jézuska fája,
De fél-öröm lehet csak ott,
Mert a család, az elhagyott,
Agyódva gondol az apára!...

Ó névtelen hősök hada,
Javul-e sorsod valaha?
Karácsonyunkban lesz-e részed?
Vagy akkor lesz csak pihenésed,
Ha majd rohansz a nagy, fekete gépen
Végstációdra, rémesen döbögve,
Megállasz egy kis fakereszt tövében,
És ott elalszol, békén, mindörökre!...

Ábrányi Emil.

A Bazilika mögött

Urta Káposi Viktor.

III.

Ádler Géza a bankban szobátársra volt Karapancsy Lorándnak. Karapancsy Loránd a korszellem áldozata volt, mely azt trombitálta az úriáldások fülébe, hogy adjátok fiaitokat vagyonszerző szabadpályára, melyen munkájuk a maguk javára kamatozik s a hol vállalkozó kedvüknek tág tere nyílik. Ezért az érettségi után fiát nem a jogra, hanem a kereskedelmi pályára adta, utána rögtön beszerezte a Magyar-Szlaávon Bankhoz. Karapancsy Loránd a lemondás bús mosolyával lépett be ebbe a hivatalba. Abban az életkorban, melyben összes barátai a jogiegyetemem bálnrendezősködtek, párbajoztak és politikai mozgalmakat rendeztek, ő már naponta hét órát töltött a bíróban. De hála Ádler Gézának, a kivel, mint őt magukat kifejezték, egy gályapadhoz kötözve húzták az evezőt, gyorsan beletörődött pályájába. A két fiatalember hamar megértette és megszerette egymást. Együtt dolgoztak, együtt lumpoltak és együtt szótték álmaikat, melyek részint véres forradalomban, s az összes bankdirektorok lenyákazásában csúcsosodtak ki, részint a Karapancsy és Ádler bank megalapítása körül forogtak. A bankalapítás rendszeren a hó elején került szóba, ellenben a forradalmat megdöbentető következetességgel, mindig a hónap vége felé tervezték. Zilált pénzügyi viszonyaikban is rendületlenül támogatták egymást, bőlesen úgy okoskodván, hogy a semmi akkor se lesz kevesebb, ha két felé osztják. Két fajtájú magyar találkozás volt ez, olyan két fajé, mely ha ebben az országban mindig és mindenütt megtalálná egymást, és vállatvetne, az valóságos szerencse volna Szent István birodalmára nézve. Mind a kettő a hazai talajból fakadt, hivatását csak itt találhatta meg és rendeltetését csak itt tölthette be. Az egyik, a ki gyökereit a múltba eresztette, képviselte az őserőt és a szilárdságot, a másik, a ki erős karjait a jövő felé tárta, képviselte az életvalóságot és a mozgékony-ságot. Az első, a pesszimista bús magyar, a ki ha bajba kerül, elcsügged, azzal vigasztalja magát, hogy *több is veszett Mohácsnál*, a nélkül, hogy igyekeznek a csávából kimászni. A másiknak, ha bajba kerül, az a csatakiáltása, hogy *lesz még szülő légy kenyérrrel*, aztán kidolgozza magát a hinárból és újra talpra ugrik.

Ezen a bizonyos április huszonegyedikén, nemcsak Ádler, hanem Karapancsy napja is komor felhőbe burkolódva emelkedett a hegyek fölé. Ő is sokat elsajátított már Ádler életfilozófiájából és a szegénység ellen való berendezkedéséből, de mégis nehezebben tudta az örvényeket megúszni. Különösen nagyszámú hitelezőinek rendben tartása okozott neki sok fáradtságot és kellemetlenséget. És hozzá még mennyi bosszuságot szereztek neki az adósai! Mert természetesen adósai is voltak, hozzá hasonló úrifűk, a kik, ha valami kedvező alkalom kínálkozott, készséggel megfizették a tartozásukat, ellenben gentleman ellenes és inkorrekt eljárásnak tekintették, ha Karapancsy őket a tartozásukra figyelmeztetni mert. Így tehát ez a visszafizetés oly bizonytalanul és rendetlenül történt, hogy az állambáztartás egyensúlya szempontjából semmi fontossággal nem bírt. Ádler Géza segítsége nélkül nem is tudta

volna a veszedelmes szirtket rejtő vizeket megúszni.

A mai napon tehát mind a ketten fanyar kedvvel jelentek meg a hivatalban, de mindent egyszerre elfelejtettek, mikor a postás eléjük tette a három legutolsó abbaziai kurlistát és az ott rendezendő multságok prospektusát. Ezt a tavaszi abbaziai kirándulást ugyanis együtt szokták megtenni s az erre szükséges költség, 400 korona, már együtt is volt a takarékpénztárban. Az áldott könnyelműség kedves tündére egyszerre levette a vállukról a napigondokat, s nagyuraknak érezték magukat, a kik senkivel se cserélnek a földön. A listákból egyszerre előböngésztek a régi ismerősöket. Ott van kedves barátjuk, Csetvertinszky Ciril herceg, kinek két orosz trapperével ő is kucsirozni szoktak. Ott van az olasz operett társulat, melynek tagjaihoz szoros barátság fűzte őket. Ott van az az amerikai család, melynek két szép virágzá-lával tenniszezni és vitorlázni szoktak. A program szerint lesz jachtverseny, tenniszverseny, virágkorzó, tavaszibál, regatta, Metternich hercegné által rendezendő gardenparty, szóval tánc, zene, flört, virágillat, bimbófakadás, szerelem, tavasz és ifjúság. Ragyogó arccal terveztek s csak akkor szálltak le egy kicsit a verőfényes magasságból, mikor Karapancsy egy pakli legelősebb trafik cigarettát vett elő, mely újságpaprosba volt csomagolva. Ez a látvány egyszerre visszazsoltotta őket a földi nyomorúságra. Tudnunk kell, hogy ez a trafik-cigaretta nálunk azt a végső szükségét jelentette, mely a hajótörötteknél is csak akkor áll be, mikor kockáztatnak, hogy melyiket egyék meg maguk közül. Ragyújtottak, de pusztá meg szokásból, élvezetük nem volt több, mint a kéményé, mely közömbösen okádja a füstöt.

— Van pénz? — szólt Karapancsy.
— Van. A Fried-féle rendes tíz korona. Hát neked?
— Ne is kérdezd, IV. Béla óta ily nyomor nem volt hazánkban.
— Számokban kifejezve?
— Tizenhét fillér.
— De a gardernobnak nincs hujja?
— Semmi. Koplalok, te ahhoz hozzá nem nyúlok. Különböben hogy mehetnének el Abbazia-iba? Igaz, mit viszünk magunkkal?
— Mindent. Frakk, szmoking, redingót, teljes sötétkék ruha, tiszta fehér ruha, lakk-czipő, tennisz-czipő és sárka lábbeli.
— És mennyi az abbaziai tőkénk?
— Négy százhatvan korona és tizenöt fillér, a kamatokkal együtt. Csak elég lesz tizenhárom napig, ha pedig nem, a tizedik napon haza vitorlázunk.
— Úgy van, — szólt Karapancsy, — és mikor indulunk le?
A két ezimbori zavartan nézett egymásra. Két hete beadták már a vezérigazgatóhoz kérvényüket, melyben azt kérték, hogy szabadságukat most vehessék ki. Azóta semmi hír. Csak most jutott eszükbe, hogy látha meg se kapják a kért vakációt? Nagyon könnyen megeshetik, mert munka most nagyon sok van a bankban, s a fiatalokat nem igen szokták ilyenkor eleresztelni.

— A mufti már tavaly nagyon csóválta a fejtét, — szólt Ádler, — s figyelmeztetett rá, hogy

mennyivel kellemesebb lesz majd nyáron el-menni márczius helyett. Azt hiszem, hogy el se eresztett volna bennünket, ha közbe nem jön a svihák Bindernek az esete.

— Miféle eset?
— Ez az ember a legzenialisabb ürügyek alatt el tudta blicsezni a hivatali. Többek közt tavaly két hétig elmaradt, azt hozván fel okul, hogy a gyerekei sarlahiban szenvednek, s ő nem jöhet be a bankbeli családapák közé, nehogy azok innen haza hurcolják a ragadós betegséget. Aztán kisült, hogy a gyerekei csak valami ártatlan bárányhimlőben szenvedtek. Nos, ezzel a Binderrel szembeállítva, mi oly kitűnő, lelkiismeretes és pontos tisztviselőnek tetszettünk, hogy a mufti mást gondolt és megkaptuk a szabadságot. Tudod mit, Lóránd? Eredj fel hozzá és érdeklődjél a dolog iránt.

Karapancsy tagadólag rázta meg bozontos fekete haját.

— Hogy én tizenhét fillérral a zsebemben a vezérigazgató elé álljak és abbaziai szabadságot sűrűssem: no, ekkora szemtelenség csakugyan nincs bennem.

— Ugyan ne pőzolj. Ki tud a te tizenhét filléredről? Én, te, meg a magyarok Istene. Ez pedig elég diszkrét társaság, bizhatol benne. Meg aztán ki beszél Abbaziaról? A mufti arról nem tud semmit és nem is kell neki tudnia róla. Ne feleltesd el, hogy mi Sárbogárdra utazunk, hetven éves, beteges édes anyám meglátogatására, kinek ilyenkor tavasszal szoktak a krízisei lenni. Te pedig, mint jó barátom, elkísérsz és nálunk töltesz két hetet.

Karapancsy engedett végre a rábeszélésnek és bejelentette magát a vezérigazgatónál. Egy negyedóra múlva bosszús ábrázattal tért vissza és dühösen az asztalára vágta a kalapját.

— Befucesoltunk komám. Tárnai, ez a nyavalyás drukkmeister, tegnap beadta neki a maszlagot, hogy osztályunk nyakig ül a restancziában, ezért most nem mehet el senki. Sárbogárdra azt mondta, hogy az elég közel van, akár minden szombaton lemehetsz... Ostobán csináltuk a dolgot, sokkal jobb lett volna Stuncz bácsit megkönyörözni.

— Igazad van, — felelt Géza, — és ezt a fölledatot magamra is vállalom.

Néhány perc múlva már bekopogtatott Stuncz bácsi szobájába, előadta kettejüknek a kérvényét és melódramatikusan hangon érintvén az öreg Ádlernek betegségét, Stuncz úr támogatását kérte. Stuncz úr szelid, szürke szemét át-hatóan a fiatalemberre szegezte.

— Maguk ketten tavaly tavaszkor is szabadságot kértek.

— Igenis, mert tetszik tudni, a tavasz az az idő...

— És aztán — vágott a szavába Stuncz, — a szabadságukat Abbaziaiban töltötték?

Ádler Géza nagyot nyelt ijedtében, ez a fene ember mindent tud. Igaz volna, hogy ő a bankbeli emberek tetteinek ellenőrzésére fönnálló titkosrendőrség feje? Nem, nem lehet, ennél sokkal becsületesebb képe van. Nyugodtan állotta ki Stuncz úr tekintetét, mely jóakarató mosolygással nyugodott rajta és zavartalanul így felelt:

— Oh kérem, az egészen véletlen volt. Van egy közeli rokonom Abbaziaiban, a kinél ingyen

lakhatom, hát mért ne ragadjam meg néha az alkalmat?

Stuncz úr csöndesen nevetett.

— Maga nagy stratégia, Ádler. Magának minden veszedelmes ponton áll valakije. Az egyik helyen beteg, öreg édes anyja, a másikon egy közeli rokona... Megjegyzem, hogy én nem szemrehányásként említem ezt az Abbaziat. Ahhoz igazán semmi közünk sincs, hogy a tisztviselőink hol töltik el a szabadságukat. Mondhatom, hogy magam is nagyon szívesen lemennék, ha ráérnék. No de lássa, én csudálkozom azon, hogy két ilyen fiatal szeleburdi, mint maga és Karapancsy, ezen a nagyképu helyen jól érezzék magukat. Nem unatkoznak?

— Egy cseppet sem, — felelt buzgón Ádler, — először is a szezon most veti a legmagasabb hullámokat, aztán mi mindenkit ösmerünk és mindenben részt veszünk.

Itt észrevette, hogy egy kicsit elgaloppozta magát és szerényen hozzátette:

— Tetszik tudni, a rokonom, a kit említetem, beiratott bennünket a fürdői kaszinóba és Karapancsynak is van ott egy nagybátyja, egy nyugalmazott generális...

— Ő is ilyen jól be van rendezve? — szólt Stuncz úr, különösen megnyomva az iszócskát.

De Ádler észrevette, hogy Stuncz úr szárazkocott és nem ott jár az esze. Úgy is volt. Stuncz úr Török Sándoréka gondolt, vagyis arra, hogy a Török-család szórakoztatása szempontjából ennek a két ügyes fiúnak valami hasznát lehetne venni Abbaziaiban. Először ennek oda, kérdés, hogy találnak-e ösmerősökre, ez a két fiú mindenesetre alkalmas lenne arra, hogy a multságokba elkísérje őket.

— No jó, Ádler, még ma beszélék a vezérigazgató úrral és pártolom az ön kérését. Ha azonban megkapják a szabadságot, rögtön menjenek el, mert két-három hét múlva a maguk osztályából vidékre delegáltak egy pár embert, s akkorra már itthon kell lenniük.

Ádler Géza mint a forgószél rohant vissza Karapancsyhoz.

— Minden készen van fiam, azonnal fogj a pakkolásához!

— Megkaptuk a szabadságot?

— A fejemet teszem rá, hogy egy óra múlva itt lesz irásban, nem csak megkaptuk, de valóságosan unsozt, hogy rögtön szíveskedjünk elutazni. Hiába, Stuncz úr kitűnő ember. Hogy tévedt ez az ember egy bankba, mikor ennek az országos szeretetház igazgatójának kellene lenni. Fzennel gazembernek nyitvánitok mindenkit, a ki azt meri állítani, hogy Stuncz bácsi a muftinak a spicziije. Lehet, hogy ő mindent tud, legprivátább dolgainkat is, de ezt nem használja fel senki ellen.

A két fiatal ember előtt egyszerre rózsaszínű ködben úszott az egész világ, azonfelül a Lipótváros szürke, mogorva házai is, mindennapi munkájuk gályarabságának tanyája. Fölugrottak, egymásba kapaszkodtak és hamarjában el-lejtették a szürke medvetánczot, melyet a múlt télen ők vezettek be nagy sikerrel egy lipótvárosi társaságba. Ádler Géának igaza volt: még délután se harangoztak, mikor ott feküdt előlük a szabadságoló levél, Stuncz úr sajátkezű irásával. Ádler végig futotta és így szólt:

— Egy nagyon gyanús passzus van benne, melyet célzásnak is lehetne venni.

— Mi az?

— Hallgasd meg ezt a passzust: Szabadságidejük ma, április 21-én este hat óra 35 perczkor kezdődik.

— Nos?

— Nos, a fiumei gyorsvonat pont hat óra

35 perczkor indul. Úgy látszik, a felsőbbiség teljesen tisztában van velünk.

— Azaz Stuncz úr, ez pedig egészen más dolog.

Ádler gondolkozva nézett maga elé.

— Reméljük a legjobbat, de nekem balsejtelmeim vannak.

Tévedések kikerülése végett még csak annyit jegyzünk meg, hogy az a két kifogástalan angolsággal öltözködött ifjú gentleman, a ki aznap este hat órakor a keleti pályaudvaron köz-feltűnést keltett, nem a középfrikai tavak kikutatására kiküldött brit misszió tagja volt, hanem a két bankszitta, Karapancsy és Ádler. Úgy voltak öltözködve, mint a tropikus klíma hősei Lengyel Menyhért drámáiban.

— Sárbogárd egy percz! — üvöltött a rekedt kalauz és a vonat megállt.

— Te Géza, nem furdal a lelkiösmeret?

— Miért?

— Ime, gyorsvonati sebességgel robogsz el a fiú kötelességek helye mellett. Nem jut eszedbe szegény beteg, öreg édes anyád?

— Dehogyan nem, a lelkiösmeret azonban nem furdal. Először is az édes anyám nem is olyan öreg, másodsor az Ádlerék anyai ágán nyolczvan-kilenczven esztendő szoktak megérni, s biztosra veszem, hogy az én jó anyám még legalább két-három évtizeden keresztül részesíteni fog anyai szeretetében. Harmszáz, olyan egészséges, mint a makk, s valósággal lelke és összetartó ereje a mi családunknak. Vele szemben semmiféle mulasztás nem terheli a lelketem.

— No hát akkor gyérünk, konduktor, — felelt Karapancsy, végigfeküdt az ülésen, s a két ifjú csakhamar az igazak álmat aludta.

IV.

Undine, a forrás tündére, ez volt a cizme annak a nagy tavaszi ünnepnek, mely hivatva volt Abbazia fáradt idegűt és elnyújt tüdejű közönségét szórakoztatni. Az ünnepséget az abbaziai munkanélküliek és éhező iskolás gyermekek számára rendezték, noha a lakosság sugárzott a jólétől s a szenvedők eme két kategóriájának nyoma se volt a városban. Az ünnep valóságos világkongresszusa volt mind ama chablonoknak és banalitásoknak, melyeket valaha furdóbiztos elmék Biaritztől Bivaly-Füredig kitaláltak. Még konfetti dobálás is volt, virágcsatával egybekötve s végül következett az Osztrák-Magyar Monarchia nemzetiségeinek hódolata egy páncélba öltözött asszonyság, vagyis Ausztria előtt, melynek kiemelkedő mozanata az volt, hogy stockerai eredeti sziuindianok csárdást táncoltak. Ezt a látványos-ságot a magyarok kedvéért szótték be, nem is sejtve, hogy minő sületlenséget követnek el vele. De hát honnan sejtették volna, mikor ezek a jámbor magyarok a külföldön mindent lenyelnek és sohasem panaszkodnak.

A virágcsata különös élénkséggel folyt a Palace Hotel előtt, melynek ablakából néhány vasut-és bányakirály nézte a sokadalmat. De lehet, hogy ezeket is csak a furdőigazgatóság szerződtette. Különös föltűnést keltett egy föl-virágzott automobil, melyben az olasz szin-társulat két csillaga foglalt helyet, két hófehér ruhába öltözködött elegáns fiatalember társaságában, a kik állítólag Rockfellernek, a világ-hírű milliomosnak unokaöccsei voltak. Mi azonban megsúghattuk, hogy ez a két ifjú Karapancsy és Ádler volt. Az autó nagyon népszerű volt és százával zúdultak rá az apró virágokrétták, a temperamentumos olasz hölgyek visítóva röpítették vissza a holmit.

A Palace Hotel előtt egy virágokréta úgy találta fejbe Ádler, hogy ijedtében a lélegzete

is visszazaladt a tüdejébe. A dobást egy tiszta szívből jövő, csengő, úde lánykaczaj követte. Érezni lehetett, hogy a ki ezt a skálát végigkaczagta, soha életében nem búslott öt perczet. Akkor is legföljebb az elhunyt kanáriját siratta.
— Teringettét, — kiáltotta Ádler — ezt egy tenniszbajnok keze sújtotta.

És mind a ketten odanézték, a honnan ez az iméti élénk derűtség hangzott. Abban a perczben Ádler elsüllyedt a virágok és primadonnák közé. És így szólt Karapancsyhoz:

— Szent Isten micsoda meglepetés! Azon a földszinti balkónon a mufti családját látom.

— Nyugalom, a mufti nincs ott — felelt Karapancsy — ezt a dobást revanchirozunkunk kell.

Mielőtt azonban munkához foghattak volna, a balkonra nyíló nagy duplaajtó fényáradatában megjelent Török Sándor magas alakja.

— Előre soffor! — adta ki a parancsot Ádler s az autó meglapult hőseinkkel tovább illant.

Gyakorlott és sok megrendeléssel elhalmozott novellisták az ilyen helyzetekre egy nagyon találó hasonlatot tartanak készen és azt habozás nélkül le is írják. Részint azért, mert jobbat nem találnak, részint azért, mert nincs is idejük újat kigondolni. Azután meg vannak meggyökeresedett frázisok, melyeket mint régi jó ösmerősöket a közönség is mindig szívesen üdvözöl. Ez a hasonlat a következő volt: Mint a derült égből leesapó villám, úgy hatott a fiúkra a vezérigazgató jelenléte. Első pillanatra érezték, hogy ezzel az ő abbaziai vidám életüknek vége. Úgy nem élhetik végig ezt az abbaziai kis kirugást, hogy a vezérigazgatójuk észre ne vegye, ha pedig meglátja és megtudja, hogy ők miket csinálnak, akkor örökre vége van az ő komoly hirnevüknek, és ezzel a banknál való karrierjüknek is. Tudták ugyan, hogy Török Sándor nem rosmájú ember, a ki ezért könyörtelenül elítélte és üldözné őket, de bizonyos, hogy magában rosszalja s önkénytelenül is az a nézet fog benne gyökeret verni, hogy ők megbízhatatlan és könnyelmű fráterek. Ez pedig baj. A távolság köztük sokkal nagyobb volt, semhogy megmagyarázhatták volna neki, hogy ez egy teljesen ártatlan jellegű kirándulás. Sokkal ártatlanabb, mint a lövészény, vagy a kártya. Az egész kedvük elment a multság-tól, felültettek két olasz színészt az autóra, ők pedig beültek egy korezmába búsulni.

— Ösmernek bennünket a Török lányok? — szólt Karapancsy.

— Nem lehetetlen, hogy ösmernek úgy, mint mi ösmerjük őket: látásból. Miért kérde? — Mert ha a multságunk fuccs és ők még nem vettek észre, hát akkor szökjünk haza.

— Gondolkozzunk.

— Mert megjegyzem pajtás, hogy arra én nem vagyok hajlandó elkölteni véres verejtékkel szerzett négy száz koronánkat, hogy a világtól visszavonulva, két hétig a strandon unatkozom, miközben a vezérigazgató a távolból atyailag feltekint rájama tekintetét. Mi bajod Géza, hogy úgy magad elé meredsz? Megállt az eszed?

— Meg, de csak azért, hogy svungot vegyen. — Inletre van szükség? Ehhez fiam, nem elég a sör... pincéz, egy üveg pezsgő.

Ádler nem ellenkezett, csakhamar ott állott előlük a gyöngözőz itál, Karapancsy szeme ragyogni, Ádler fülezimpája vörösödni kezdett. Ez jelentette, hogy a lelki motor működni kezd. Ádler volt az első, a ki megszólalt:

— Világos előttem, hogy a vezérigazgató és családja jelenlétében nem járhatjuk el rendes tavaszi kánkánunkat. De az is világos, hogy

minden szó nélkül nem szökhünk el, mert hátha észrevettek. Holnap délelőtt tehát találkoznunk kell vele, azután illa berek, hazafelé fordítjuk a szekerünk rúdját.

— A ménkü üssön bele a szerencsénkbe, — szolt elkéservedten Karapancsy, — ki álmodta volna, hogy dicsőségünk ilyen hamar véget ér? És most visszamegyünk Pestre?

— Dehogyan megyünk. Hát Sárbogárd mit véte? Most kezdődik a kugliszezon.

— Csak? Ez nekem kevés. Hát tüzeltő-majális nem lesz? Azt a keserű rézangyalát ennek a czudar világnak! Ha az a tűkör olyan nagy nem volna, Istennuce belevágnám ezt a pezsgős üveget.

— Helyes, legalább egyszerre megszabadulunk a négyszáz koronától. Halt! Türelem fiacskám, majd Sárbogárdon. Ott magasabb színvonalon állnak a vendéglők, mert tükörfogyasztásra is be vannak rendezve. Ne keseregj azon, a min már változhatni nem lehet.

A pezsgó egy kissé lelket vert beléjük s aztán lementek a mólóra, hogy az úgynevezett velenzei éjszakában gyönyörködjenek, mely abból állott, hogy hatszáz darab papiros-lampiót meggyújtottak a vizen és a parton. De bármire jártak, mindenütt gondosan körültekintettek, nehogy véletlenül a vezérigazgatójukba beleütözközzenek. Természetesen az ösmerőseiket is kikerülték, hogy valami zajos mulatságba bele ne keveredjenek.

Éjfélkor mindenki hazatakarta és Abbázia elcsendesedett. Csúpan azok a magyarok voltak ébren, a kik a Quarnero-kávéházban alsóztak.

Másnap reggel Adler és Karapancsy legkómolyabb ruhájukat vették föl, melyben a fekete színnek domináltak. Úgy festettek, mint egy küldöttség, mely Kajászó Szent Péter számára járásbírósgot kér a minisztertől. Ilyen módon elkészülve, kimentek a strandra, azzal a szándékkal, hogy a vezérigazgatójukkal találkozzanak. Nem is sokáig kellett várakozniok, ott jött Török Sándor, még pedig egyedül. A fiúk nagyot köszöntek és úgy tettek, mintha tovább akarnának menni. De Török Sándor természeténél fogva nyájas és közlékeny ember volt és megállította őket. Pár közbűbös szó után Adler kissé tremolázta hangját, így szolt:

— Nem volt időm vezérigazgató úrnak megköszönni a szívességét, mely épen a kellett jött, mert édes anyámat sürgősen le kellett hozni Abbaziába és otthon nem volt senki, a ki ide kísérje.

— De csak nincs valami komoly baj?

— Úgy látszik, ez a gyors eljárásunk elejét vette a nagyobb betegségeknek. Most már szembevettem jobban érzem magat.

— No bravó. És hol laknak?

— Voloszkában van egy nagyon jó és olcsó szanatórium. Abbázia nekünk nagyon zajos és őszintén megvallva, nagyon drága.

Ebben a pillanatban az úgy még kedvező fordulatot vehetett volna, ha Török Sándornak eszébe jut vala a fiúkat felszólítani, hogy maradjanak a társaságban s így aztán bemutathatta volna őket a családjának. De úgy látszik, Adler Géza túlságosan melodramatikusan hangon exponálta szenvedő édes anyját és a voloszkai olesóságot, a gyöngéd fiú árcaiban jelent meg, a ki egy pillanatra sem hagyhatja el a súlyos beteg ágyát. Így aztán Török Sándornak nem jutott eszébe öt nemes feladattól elvonni és a maga társaságához csatolni. Így estek kúba Stuncz Domokos úr számításai is. Lehet különben, hogy Török Sándor úgy vélekedett, hogy majd találkoznak még. Denique az lett a vége, hogy udvariasan köszöntek egymásnak, a vezérigazgató úr ment jobbra, a kajászó-szent-péteri küldöttség pedig balra.

Valami két hét múlva egy gyönyörű májusi reggelen óriási zene-bona uralkodott a sárbogárdi vasúti állomáson. Sárbogárdon ugyanis pár nap óta Maszlai Dömötör belső-somogyolna-baranyai egyesült szintársulata tartott előadásokat, itt vendégszerepelt Rápolthy Csibi, a magyar színművészet egyik legközelebbi reménye. Őnagysága előttelevaló este búcsúzott el a Nebántsvirágban, a mire fáklýásmenet, bankett és táncmulatság következett, mindez a primadonna tiszteletére, reggel aztán Sárbogárd intelligens ifjúsága Csibi kisasszonyt zenezóval kikísérte az állomásra, mert neki a gyorsvonattal Budapestre kellett utaznia. Az ifjúság vezérei természetesen Adler és Karapancsy voltak. A cigánybandát egy négykörös szekérre rakták, ugyanez vitte a primadonna koszorút is, a szekér után következett egy csomó koci az aranyifjúsággal és a szintársulat férfi- és nőtagjaival. Leghátul megint egy szekér, melyen a Fehér Bárány pénzérei jégbehűtött pezsgőt hoztak. Az állomás első osztályú vártermében a társaság rögtön tánczra perdült s vígan lejtettek mindaddig, míg a gyorsvonatot jelző harang meg nem kondult. Ekkor a cigány helegott a Rákóczi-indulóba, mindenki egy tele pezsgős poharat ragadott föl s Csibi

kisasszony kíséretében kitérültek a Perronra. A vonat dübörögve robobott be s egyre lassabban mozgott. Ekkor Adler Géza fölemelte a kezét, az ordítás megszünt, ő pedig elkezdte:

— Szép csillag a honszeremem, gyönyörűségesen ragyog, szegény hazám te, nekem kevés van ilyen csillagod, mint Rápolthy Csibi őnagysága, a kit az Úristen sokáig őrlessen. Tuss!

Izonyú ordítás és vad zenekaosz következett. A vonat megállt, a halókoesi első osztályú fülkéjének egy ablaka nagy robajjal leszaladt és kidugta a fejét Török Sándor vezérigazgató úr. Adler és Karapancsy épen térdre akartak ereszkedni Csibi őnagysága előtt és búcsúcsókot készültek lehelni bársónyos kacsojára — de ez a látvány megdermesztette őket. Csak a szemük forgott s tekintetük hol egymásra, hol a vezérigazgatóra esett. Török Sándor nyájasan így szolt:

— Örömmel látom, hogy a kedves mama már egészen jól érzem magat.

— Valóban egészen jól — hebegte Adler.

— Úgy látszik, Sárbogárdon korán kelnek az emberek.

— Valóban nagyon korán — visszhangozta bután Adler.

Ekkor Karapancsy arcán halvány mosoly jelent meg. Úgy látszik, valami mentő ötlete támadt s Adler rémulen nézett reá, mert tudta jól, hogy a barátja mentő ötletei rendszeren az ötlet szülőjét szokták fejbe kőlintani. Karapancsy így szolt:

— Áthelyezték a főszolgabíró, azt búcsúztatjuk.

Szerencsére a kinos jelenet ezzel véget ért, mert a vonat megmozdult és csakhamar tova robobott. Adler dühösen a földhöz vágta a csepke kalapját.

— Ennek a feneembernek mindenütt ott kell lenni! Hát látott már valaki ilyen pechet!

Karapancsy pedig mélabúsan megszólalt:

— Urak és hölgyek vége a mulatságnak. Gyere Géza pakolni, este utazunk Pestre.

Mikor a következő hó elsején Adler Géza 100 korona külön tantiémet kapott s a vezérigazgatótól egy privát levelet, melyben az írta, hogy ezt a pénzt a főszolgabíró áthelyezési költségeinek a fedezésére kapja, vidáman így kiáltott fel:

— No pajtás, most már nem félek semmitől, mert ebben az emberben van humor, tehát nem lehet rossz ember.

(Vége.)

ZENÉLŐ ÓRA.

Elbeszélés. — Írta KRUDY GYULA.

Petőfi Zoltán számtalan próbálkozás és csalódás után végre teljesen megbizonyosodott, hogy Pesten senki sem rajong érte, kalapját tehát mélyen a szemébe húzta, a köpenyege gallérját az arca elé hajtotta, a fal mellett bandukolt az utcán, miközben a köhögést is visszafojtotta. Persze: meggyűlölte az embereket, a kik közömbösen lépkedtek el mellette, a nők párisi divát szerint öltöztek, kis virágos kalapokat illesztettek fejükre és mosolyogva, vígan csevegve mentek a Váci-utcában, miközben a Dunáról friss tavaszi szél ömlött a városba. Új házak, idegen paloták keletkeztek a régi helyen, fényes bolti ezimerges terpek keletkeztek ott, ahol nem régen még kis boltok voltak s a boltajtó előtt a gazda bánatos megindultsággal emelte meg kalapját Zoltán előtt; nedves szemű szép úridámak összeszűgtek mögötte:

— Nezd, a Petőfi fia!

Oh, hogy gyűlölte az új palotákat, a melyek az új kort, a régiek feledését, a múltnak eltűnését jelentették számára. Ezek a házak már nem látták márcziusban az apját, — talán azt sem tudják, hogy az apja a világon volt!

A farsang szokatlannul hosszúra nyúlt abban az esztendőben és a női divatkereskedések fényes kirakataiban béli meghívók diszlettek, valamint béli ruhák. Zoltán hiába hallgatózott az emberek beszélőre, az utcán, a kávéházban, az anyja szalonjában senki sem beszélt már költészetről, sem a költő-királyról. Az új házakkal új emberek költöztek Pestre, a kiknek arcán Zoltán falánk, mohó, szinte fénylő éhséget velt látni a közelgő tavasz és nemzeti újjászületés után. Ezek között az emberek között senki sem volt, a ki azt mondta volna: «mit ér az alkotmány, ha már Petőfi nincs többé! mit ér a tavasz, ha ő már nem dalol róla!» Délután szinte arcátlanul hangosok voltak a népek a Váci-utcában, fiatal hölgyekre epekedve néztek divatos fiatal emberek, még az idősebb urak is felejtleni látszóttak mindent és ibolyabokrétát tűztek a kabátjukra.

— Ezeknek csinálta meg az apám a márcziusi forradalmat! — gondolta magában Zoltán mely megvétel és szinte betege lett annak, hogy többé egyetlen asszonykék sem támogatja meg az arczát, mint még tavaly ilyenkor, midőn Pestre jött és atyjának méltó utódként ünnepelelték a női társaságokban, névtelen szerelmes leveleket kapott a leányiskolából és egy rajongó szép özevgyasszony gyakran várta bérkocsin az elhagyott Városligetben, midőn is együtt sétáltak a szagosodó fák alatt.

Zordon és nagy tél jött, a Duna befagyott, háborús hírek jártak a levegőben, balok szenzációi, színházi esték izgalmi töltötték be a nők lelkeit, Petőfi fiát úgy megszokták Pesten, mint a pipás törököt a dohányos bolt előtt. Valóban nem lehet csodálkozni, hogy Zoltán felhajtotta a kabátja gallérját és megutálta az egész életet.

Az elmúlt Magyarországból mintha csúpan egyetlen ember maradt volna meg s ezt a férfit Bácsbodrogi úrnak hívták, vándorszínész volt, a ki gyalogszerrel kirándult Pest környékére (néha még Hatvanig is kutyagolt) és Zoltán nagy rivalgással szokta üdvözölni a Zenélő órában. Zoltán határozottan boldogabbnak érezte magát, ha Bácsbodrogi úr a fővárosban tartózkodott és esténként lehajtott fölve ültek a borházban. A vándorszínész elmerengve pipázott, mert már meglehetősen idős ember volt, Zoltán mélyesen hallgatott, a honfi-bú, a szerelem, az atyjától örökségben maradt lant, furcsa anyja és kinzó betegségek gondolatai úgy repkedtek ködös feje körül, mint teli estén lappangva szálldosnak a havas toronytető körül. Bácsbodrogi úr, miután igen jól ismerte a hallgató fiatal ember gondolatait, egy mély sóhajással vagy egy-egy elnyomott »hej-haj«-jal kísérete az esteli zenét, a mely Zoltán lelkében zengett. A fiúnak mindig volt annyi pénz, hogy a vacsorát kifizesse, Bácsbodrogi úr pedig nem igen dicsekedhetett sok ilyen ismerőssel.

— Lisznyai doktor azt mondta, — szólt meg egy estén Zoltán, — hogy falura kell járni. Például a gödöllői erdőben sétálni, levegőt szivni, a fűben heverni.

Bácsbodrogi úr szokás szerint sokatmondólag legyintett:

— Nem érte azt a doktor. Vannak némely betegségek, a melyek valóságos áldások. Száz éves lehetsz a tüdőbajjossal és úgy-e jó, hogy megvan? Ráfoghatod valamire bús életednek okát. Pedig a baj egészen más. Az emberek a mai korban hitványak lettek, nem értik s nem becsülik a Petőfi fiát. A költőnek siker kell, mert arra szomjazik. Érzem én e kor nyomorultságát épen úgy, mint te. Hová lettek a régi tapsok, a diadalmas esték, a temérdek babér, a melylyel utam be volt hintve? Hová lett? Hitványak az emberek, fiam.

A poharak összekoczcantak a tizenhat éves ifjú és a hatvan esztendős vén színész kezében. A hosszúsárból ismét megindult a füst a maga útjára, a mennyezet felé, kísérve mely sóhajással, »hej-haj«-jal és Zoltán bús gondolataival.

— Mégis megpróbálom, — mondta Zoltán jó darab idő múlva. — A doktor a szívemre kötötte és legalább nem látom Pestet egy napig. Vasárnap délelben a gőzzel Gödöllőre megyek. Tartson velem, bátyám.

— Hogyne! — felelt szolgálatkészen Bácsbodrogi. Erre megiszunk még egy meszelylyel.

A gőzsről Zoltán és a vén színész társaságában egy ifjú hölgy is Gödöllőre érkezett. Baranghy Valéria vidéki színész volt ő, a ki szerződés kerésése végett a napokban Pestre érkezett és véletlenül Bácsbodrogi úrral találkozott. Az öreg színészúr nyomban meghívta a gödöllői kirándulásra, «a hol Petőfi fiával töltik a szép tavaszi délutánt». Valéria mindig lelkesedett a költészetért, örömmel vállalkozott az utazásra.

— Kár, hogy nem főzünk gulyást az erdőben, — mondta és rózsaszínű arca, a melyen az ifjúság láza lengedezett, mint a vadrózsalevelek a szélben, ragyogva fordult Petőfi Zoltánra. Baranghy kisasszony még kezdetén volt pályájának s Bácsbodrogi úr szívesen vette pártfogásába a kis színésznőt, mert biztos sikert velt elérni. A kis virágos kalapka a színészhölgyecske fején hűvét jökedvvel libeggett ki a gödöllői országútra, Bácsbodrogi bácsi vállra vetett boton vitte az elemozsias kosarat a háttérben, mint vándorlásai közben a ruhátart. Valériának zöld napernyője volt és himzett szerb ujja, barna szemében még ott börtongtak a gyermekálmok, de a szíve és hangja már nőies volt, a mint a lehajtott fejű Zoltán mellett lépkedett és az úton feltűnődek a nagy fák, a melyeknek ritkás lombjai között pontosan lehetett látni a varjúfészkeket.

— Ne búslujon, Zoltánka, — mondta a kis hölgy anyáskodó hangon. — lássa, az én életem sem csupa róza, mégis vig vagyok.

Zoltán a színésznő keze után nyúlt és megfogta.

— Valamikor az apám is erre járt, — mondta Zoltán hirtelen felszálló tekintettel és a fejével a gödöllői erdő felé intett.

— Én is úricsalából származom, — folytatta Valéria elmerengő hangon. — Sok re-

gényt, szindarabot olvastam gyermekkoromban, mert a távoli rokonaim közötti van Déryné. És elszöktem a színházhoz.

Zoltán erősen fogta a fiatal hölgy kezét.

— Az apám is gyalog járt, mint a vándorszínészek, — mormogta.

— A vándorszínész! Az volt az én életem ideálja! — sóhajtott Baranghy kisasszony. — Kár, hogy nem minden úgy van a színésznél, mint a regényekben olvasható. Manapság már nincs igazi vándorszínészet.

— Az apám még vándorszínész volt s vándorszínész vagyok én is, — felelt Zoltán. — A mint egészséges leszek, pályázok Bácsbodrogi úrral! Nekem szabadság kell.

— Márczius volt, mikor elhagytam a szülői házat, a fák már rügyeztek és forsponos szekerem egyedül utaztam éjjel a pusztán, míg reggel megtaláltam a társulatot. Kis szerepet játszottam a »Nancy-i leány«-ban.

Zoltán levette a kalapját a fák alatt. Távoll az erdei tisztáson a tavasz lilaszínű árnyai lejtettek. Megszoktatta a leány kezét.

— Erdőkben szeretnék aludni a nagy fa alatt a fűven és reggel tovább menni. Bolyongani egyik tájról a másikra s pusztai csárdáiban hallgatni a zivatart. A Dunán csónakázni, holdvilágos éjjel négykörös szekéren utazni szerelmesemmel, régi varromokat felkeresni s gyalog menni Egerbe: ezt szeretném.

— Oh, én megintam a vidéki múzsa szellős hajlékát. Pesti színész akarok lenni. Talán a Nemzetnél...

— A szél és vihar volna jóbarátom, Megyeri öreg színész a pártfogóm, a farsangot Szatmárott tölteném s ha egykor divatlap-szerkesztő lenne belőlem Pesten, biz'Isten nyugodtan befejezném az életemet.

Zoltánka, — mondta epekedő hangon Baranghy kisasszony. — Úgy szeretném, ha megcsókolná a kezem.

— Szívesen.

— És itt az arczom.

— Azt is.

Bácsbodrogi úr hosszú léptekkel közelgett a háttérből.

— Talán* már elég is volna a sok hiábavaló kutyagolásból. Sehol sem kell estére színházat játszani. Teledpjünk le és együnk.

Valéria kibontotta az elemozsias kosarat, abrosz terített a före, a pirosoló bort metszett üvegében úgy helyezte el, hogy átcsilant rajta a napugár, sonkát és hideg sültet bontott ki a papirosokból, a szeletelő kést megfente egy kővön.

Zoltán egy fuderéknak támaszkodva állott és merengő tekintettel, fedetlen fölve nézett bele az erdőbe.

Baranghy kisasszony a terítéssel elkészülve, lábujjhegyen Zoltán háta mögé lépkedett, gyöngöden vállára hajtotta a fejét s egy percznyi csend után halkán sóhajtott:

— Olyan embert szeretnék szeretni, a milyen maga, Zoltán.

Zoltán csendesen sóhajtott. A kezével az erdőre mutatott.

— Mily sokszor aludt szegény apám ebben az erdőben!

FOGYNAK A HONVÉDEK.

Fogynak a honvédek, a régi honvédek, Örölgeti őket lassanként az élet, Jön a szomorú hír, hol innét, hol onnét: Ismét oda lett egy negyvenéves honvéd!

Valahol minden nap honvédet temetnek, S beh sivár képe van a kis gyászmenetnek: Nagy sírás-rívással nem búcsúznak tőle, Száraz szemmel viszik ki a temetőbe!

Szegényyel a világ nem sokat törődik, Úgys csak láb alatt vala immár ő itt! A mi volt, az elmúlt! Ki gondol most arra? Más világ van, más nap sűt most a magyarra!

Csak az öreg vezér sírdógl magában, Hogy honvédek közt oly nagy pusztulás van! Hogy a kiket egykor úgy szeretett, féltett: Nem sokára mind a temetőbe tértek!

Mert, mikor a magyar szívek még lángoltak, E hősök mind, mind az ő fiaí voltak, Ő vezette őket sok szép viadadra, Egyik diadalról másik diadalra!

De már így maholnap csak ő maga lesz itt, Megvárja, míg kedves fia mind lefekszik, S ha már mind aluszik az egész családja, Fáradtan lepihen maga is utána.

Aztán jön, a minek el kell egyszer jöni: Kezdi a feledés a fátylát szöni, S temetőről halkan temetőre menve, A honvédek sírját betakarja rendre.

Csak az a jó Isten, az tartja majd számon: Kit-kit merre ringat szanaszét az álom, S nőhet a feledés másnak az idővel: A hős honvédeknek nem felejtí ő el.

Mikor a hegyekre, dombokra, rónákra Virágos tavasz nyílt atyai jósága: Legelső mosolyát mindjárt nekik küldi, Legszébb virágait sírjaikra tűzi.

S ha elérkezik a verőfényes nyárszak, Megparancsolja a vándor délibábnak, Hogy a mezőket, hol honvédsírookra lel, Vegye ölbe szépen s hozzá emelje fel.

Jakab Ödön,

JÁTSZANI ELFELEDTÜNK.

Te még nem ismered a nagybetűket, Én nem tudom az erret ejteni, Érted? Legyünk két boldog kisgyerek.

Ne bánd, hogy rosszak itt az emberek, Tudok egy szép helyet, hol senki sem jár, Gyerünk, siess, ott vár sok tarka játék.

Lásd, itt a hinta, bánatosdi máskép, Segíts nekem, majd én beléülök. Ne hajtsd nagyon. Félek, leszédülök.

Emitt két ugró, csörgő lapda, nézd. Jaj át ne üsd! a szomszéd kertjében Többé sosem találod meg szívem.

Oh, így nem játszom ám veled, te rossz! Enyémet eldobod s megtartod tied? Lapdát nekem! Add át nekem szived.

...Lám, igen bántjuk egymást játszva mi, Mindent tudunk. De egyet elfeledtünk, Vagy tán nem is tudunk mi játszani.

Mosolytalan lebeg a lét felettünk...

Lányi Viktor

A MOZGÓPOSTA.

A budapesti pályaudvarokról mindennap közel száz vasúti kocsi indul levelekkel, csomagokkal megterhelten az ország minden része felé, sőt a külföldre is és ugyanennyi kocsi szállítja az ország fővárosába azokat a küldeményeket, a melyeket a feladók ide eziméztek. Ezek a vasúti kocsik együttvéve: a mozgóposta, külön-külön pedig mindegyik önálló postahivatal, a melyben a végállomásokon és útközben beérkezett küldeményeket rendeltetési helyük szerint irányítják, a levélpostai kezelést és a rovatolási munkákat elvégzik. Azt tartja egy postás-mondás, hogy a mozgóposta a posta vérkeringése. Találó nagyon ez a megjegyzés, mert ez a szerve a postának állandó mozgásában van, itt soha sincs pihenés, éjjel-nappal jönnek-mennek a különböző rendezésű postakocsik, a mozgópostás keze sohasem pihen az asztal mellett, ha a vízszintes rekeszek egy pillanatra kiürülnek, már éleset fűtvent a mozdony, új zsákok kerülnek levelekkel telepakva a kocsi, a rekeszek tábláira új állomásnevek kerülnek és a postás megint dolgozik tovább, a míg el nem érkezik a végállomásra.

A mozgópostás munkája nem a vonat indulásakor, hanem az indulás előtt három-négy órával kezdődik. Ekkor már ott ül az asztala mellett, megérkeztek a zsákok, a melyeknek feldolgozásához idejekorán kell hozzáfognia. Budapestén most három hivatal szedeti ki a levélsekereyekből a közönséges leveleket és ugyancsak három hivatal végzi az egyéb küldemények irányítását is. A Budapest 4. számú (főpostai), a Budapest 72. számú (keleti pályaudvari) és a Budapest 62. számú (nyugati pályaudvari) postahivatalok. Itt a közönséges leveleket részben városok, részben a főbb útvonalak szerint csoportba szedik, valamennyit beleteszik zsákokba, a melyeket lekötnek és pecséttel ellátnak. A pénzes leveleket tartalmazó zsákok lakattal zárják le, ennek a lakatnak az egyik kulcsa az irányító hivatalnál, másik a mozgóposta tisztjénél van, de a lakatot csak úgy lehet felnyitni, ha előbb a kulcsal áttörik a zár fölé erősített vékony papírost, a melyen a feladó hivatal pecsétje van. Ezért a zsákok felnyitásakor elsősorban azt nézik meg, vajjon nincs-e megsérte ez a papíros, a melyet biztonsági zárlatnak neveznek és csak ennek megállapítása után nyitja ki a zsákokat a mozgópostás, a ki megnézi azt is, hogy a zsák tartalma egyezik-e az ahhoz mellékelt rovatlappal.

A zsákokat idejekorán megkapja a mozgóposta, a melynek személyzete nyomban hozzáfog a különböző hivatalokból beérkezett zsákok tartalmának rendezéséhez. Ez úgy történik, hogy a nagyobb városokba irányított leveleket

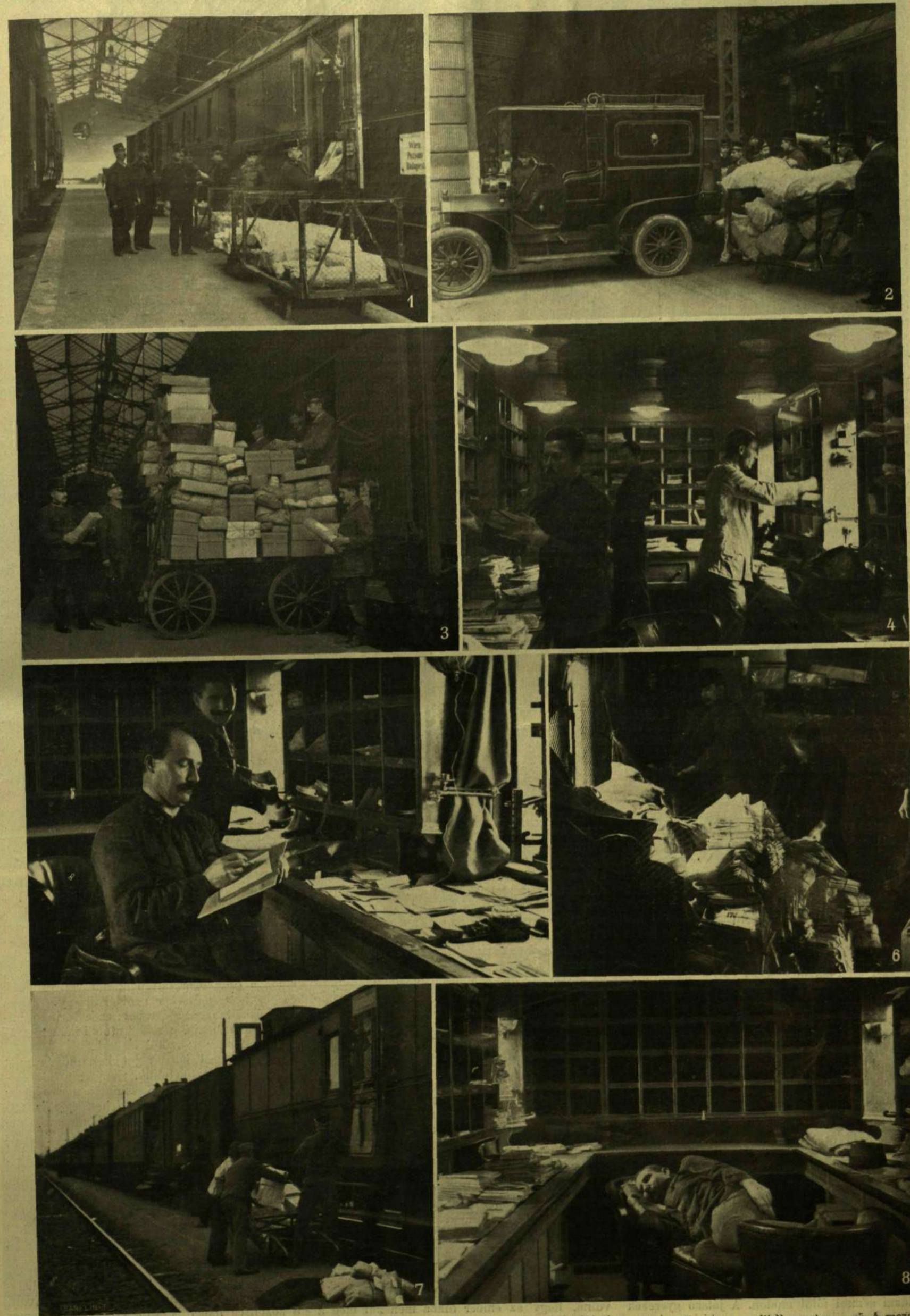
megfelelő nagyságú fiókokba helyezik el, a kisebb városokba és a fővonalból csatlakozó vonalak helységeibe czimzett leveleket pedig a kisebb rekeszekbe teszik. Mialatt a vonat robot, folyton dolgozik a mozgópostás. Mindig a legközelebbi állomásra czimzett levelek, küldemények rendezésével telik el aránylag rövid ideje. A leveleket tartalmazó zsák ilyenkor zsinégen függ a fal valamelyik részén, ebbe teszi a leveleket és ha már készen van a munkájával, a zsákokat lezárja és átadja az állomáson a posta megbízottjának. Előbb azonban elhelyezi a zsákban a tartalmat feltüntető rovatlapot. Ezt is ott írja meg a mozgópostakocsiban. Az asztala: egy négyzet alakú bádóglap, a melyet egyik kezében tart, a másikban üvegtoll van, a mellyel a rovatokat tölti ki úgy, hogy egyszerre két példányt állít ki. Az iv alatt ugyanis két másolópapír van, és a kikerülő másolatot magánál tartja, hogy panasz esetén nyomban kéznél legyen a bizonyítéka. Az átadás mindig az ajtón keresztül történik, mert a mozgóposta személyzetének útközben egy pillanatra sem szabad elhagyni a kocsit, viszont ide rajtuk kívül más nem léphet. Azonban a mozgópostán mindig csak a legközelebbi állomás anyagát lehet lezárni, a többi anyagot legfeljebb csak rendezni lehet, le azt azért nem zárhatják, mert minden állomáson újabb és újabb csomagok érkeznek, a melyekben új, rendezésre váró anyag várja a munkát.

A mozgóposta a legtöbb anyagot a végállomásokon kapja, de ezzel az anyaggal van legkevesebb munkája. Ez tudniillik rendezve van már, ha nem is pontosan, de úgy mindenesetre, hogy megkönnyíti a személyzet munkáját. Sok dolog azzal az anyaggal van, a melyik útközben kerül a kocsi. Ez az anyag sok esetben nincs rendezve, teljesen előről kezdődő munkát ad, sok esetben még a levelek lebélyegzését is a kocsi kell végezni. Előfordul az is, hogy olyan állomásra czimzett levelet kap a mozgóposta, a melyiken már áthaladt, ilyenkor a legközelebbi állomáson a vele fordított irányban haladó vonatra teszik az anyagot. Ezért tűnik föl sok ember előtt különösnek, hogy például a Czegléden feladott és Budapestre czimzett levelet Kecskemétre hozzák el, de ez az előbbi magyarázat után érthető is. Azelőtt ritkább volt, ma már gyakoribb az az eset, hogy a gyorsvonatból olyan állomásokon, a hol a vonat nem áll meg, zsákokba csomagolva kidobják a küldeményeket. Ezt az eljárást hivatalos nyelven repülő zárlatnak nevezik, de ilyen módon csak hírlapokat juttatnak el rendeltetési helyükre.

Többféle mozgóposta kocsik típus van ma forgalomban nálunk. A kisebb, jelentéktlenebb eltéréseket leszámítva, öt csoportba lehet osztani ezeket. Legmodernebbek a forgótengelyű kocsik, a melyek két részből állanak és csak

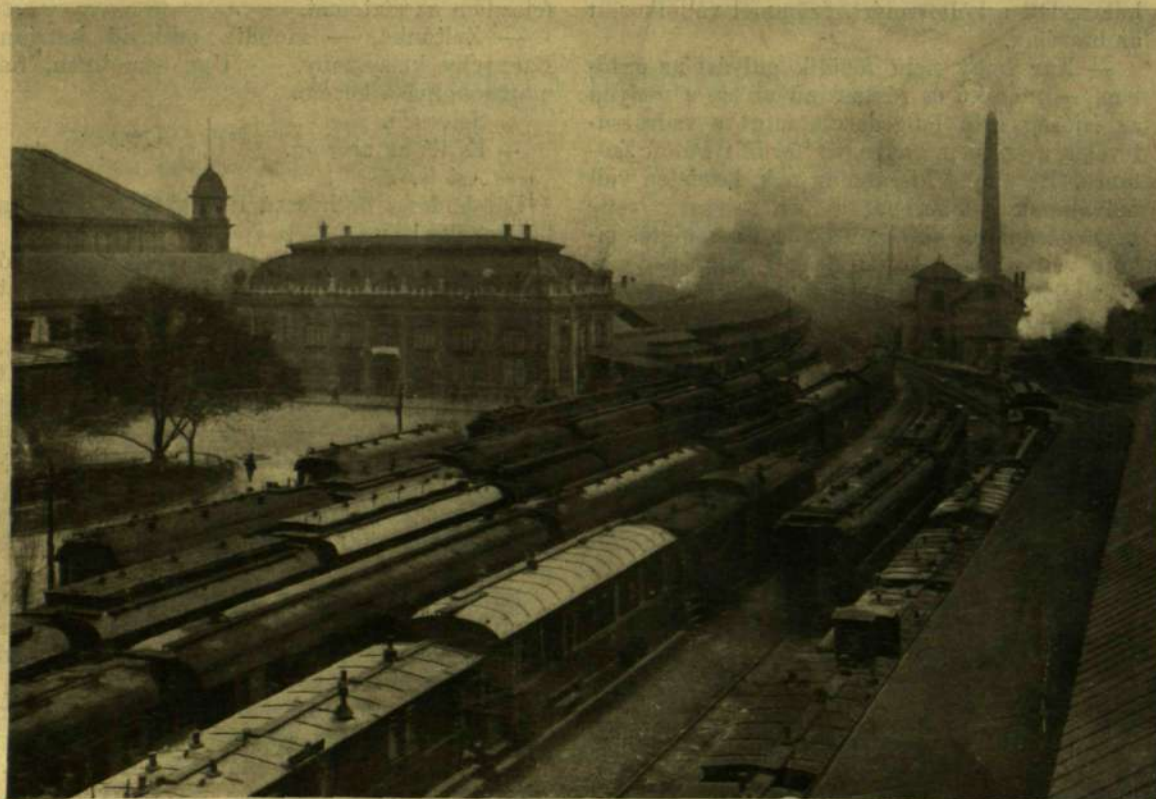
gyorsvonatokhoz csatolják ezeket. Az egyik rész a csomagok raktárául szolgál, a másik részben van a tulajdonképeni hivatal. A nagy raktárszakaszú kocsik ugyanilyenek, csak hogy egyrészből állanak és ezekben is szállítanak csomagokat, ezzel ellentétben a kis raktárszakaszú kocsik csak levélpostai küldemények szállítására szolgálnak. Használatban vannak még kisebb vonalakon a kalauz postakocsik is, a melyekben csak altiszt teljesít szolgálatot, eltérően a mozgópostakocsiktól, a hol 1-4 tiszt és a körülményekhez képest ugyanennyi altiszt végzi el a munkáját. Vannak ezenkívül szakaszos kocsik is, a hol elkülönített szakaszban a vasúti podgyászt szállítják. Budapestről nagyjából reggel és este indulnak és ugyanekkor érkeznek is a mozgóposták. A forgalmasabb vonalakon mindkét irányban két mozgóposta közlekedik, van olyan vonal is, a hol három, de van olyan is, a hol csak egy mozgóposta jár. Három mozgóposta igazgatóság van Magyarországon, kettő Budapesten, egy pedig Nagykanizsán, a hol nagy elágazó gócpont van. A nyugati pályaudvari mozgóposta főnöke Védffy Győző főfelügyelő, a ki nemrég került csak erre az exponált helyre és nagyrészt az ő érdemének tudható be, hogy ezen a mind egyre növekedő vonalon a folytonosan szaporodó küldemények milliói minden torlódás nélkül érkeznek el rendeltetésük helyére. A keleti pályaudvarnak Traverz István főfelügyelő a kitűnő főnöke, míg a nagykanizsaiakat Kafka József igazgatja, nagy hozzáértéssel. A központi igazgatás nehéz munkáiban Follért Károly vezérigazgató, Demény Károly és dr. henyey Vilmos igazgatók osztozkodnak, az ő szakértelmüknek köszönhető, hogy ez a nagyszerű intézmény Magyarországon olyan szép fejlődésnek indult.

Mert ma már a postának legfontosabb szerve a mozgóposta. Jóllehet meghatározott vonalakon közlekednek kocsijai, de ilyenkor karácsony tájékán minden vonathoz csatolnak úgynevezett mellékkocsikat, a melyek — rendes málhakocsik ezek — csomagokkal töltszűfolva indulnak a rendeltetési állomásuk felé. És mindenütt ott van a mozgópostás. Ez a végtelenül sokat és végtelen lelkiismeretességgel dolgozó tisztviselő, a ki bizony sokszor huszonhat óráig is szolgálatban áll, mielőtt hozzáferne a pihenéshez. Néha, elvégzett munkája után a kocsi is el-elzsunnyad pár percre, de alig hunyja be szeméit, már fűtvent a vonat, az állomás előtt már várnak a levelekkel bőven megrakott zsákok és nyomban vége szakad a rövid ideig tartó pihenésnek. Nehéz nagyon ez a szolgálat, de csodálatosképen mégis ezt szeretik leginkább a postások, bizonyára azért, mert terhes és felelősségteljes munkájukat itt méltányolják. p. j.

1. Csomagbarakás a postavágányokon. — 2. A keleti posta átrakása. — 3. Karácsonyi csomagok. — 4. Levelek osztályozása egy éjjeli vonaton. — 5. A mozgópostás irásasztala. — 6. Ujságok leadása. — 7. A posta átadása egy útközi állomáson. — 8. A mozgópostás pihenője.

KÉPEK A MOZGÓPOSTÁRÓL. — Balogh Rudolf ill. vitélel.

A NYUGATI PÁLYAUDVAR POSTAVÁGÁNYAL

A REPÜLŐ POSTA.

SZÍNHÁZAK

SZÉP ERNŐ: „Az egyszeri királyfi”, a Nemzeti Színházban.

Valamennyien lelkünkben hordjuk egész életünkön át a gyermekkorunkat. Felnőtt gondolataink mögött mindig ott van az a gyermek, a ki egykor voltunk és esodálkozó tekintettel szemléli dolgainkat. Szép Ernőben ez a gyermek erősebb, mint mindenki másban, az ő állása a világgal szemben mindig egy gyermek attitűdje, a kinek még nincs meg a maga véglegesen kijelölt helye a világban, a ki csak úgy ténfereg a dolgok és emberek között, minden új neki, mindent a fölfedező kíváncsiságával néz, mindenem elcsodálkozik és mindenre az érzelmeivel felel. Ebből a lelki diszpozícióból fakadnak meleg, könnyes, sóvárgó versei, kis cikkei és ebből fakadt új mesejátéka, *Az egyszeri királyfi* is.

Egy gyermek viaskodása a halál gondolatával, — ez a darab. Gondolkodó és érzékeny lélekre mindig heves válság, mikor először találkozik a halál gondolatával. Ez a válság a legszebben és legörökkévalóbb érvényvel Buddha királyi legendájában van megírva s ebből sarjadt ki a legmélyebb világfelfogások egyike, a buddhizmus, a melynek metafizikája végeredményben nem is más, mint az emberi szellem kiegyezkedése a halállal. Szép Ernő nem nyúl olyan mélybe, ő nála a gondolat nem terebélyesedik ki filozófiává, hanem — mint minden a világban — hangulatává olvad és ebből a hangulatból naiv, egyszerű, jóformán minden tudatos szimbolizmus nélküli mese lesz. Egyszer egy királyfi hol volt, hol nem volt, szíven ütötte a halál gondolata...

A gyermeki elcsodálkozás hangját üti meg a költő mindjárt a darab előjátékában: juhászbojtárok álmélkodnak a maguk együgyűségében a világ nagy dolgairól, a csillagok járásáról, a halálról, kérdéseket tesznek fel, melyekre tudatlan elméjük nem tud másképp feleletet adni, es: k a fantázia képeivel. S az öreg számadó elkezd nekik mesélni. Itt a darab tónusa: ne várjunk tőle mély értelem szimbólumokat, a természet és az élet mélyeibe leszálló tanulságokat. A költő fantáziája, mint valami tarka madár suhan a szét vizek fölött, nem száll alá mélységeikbe, csak megérinti szárnyával tükröző felszínüket, egy pillanatra beleszáll és aztán tovább repül. Minden a naivitáson fordul meg, az egész kedves, gyermeki játék, a melynek nincs más célja, mint hogy a maga tarkaságával elszórakoztasson és megérintse lelkünk egy-egy húrját a maga hangulataival.

A képzeltet, a melyen át ez a játék folyik, egy gyermek képzetele, a ki a maga életéhez formál mindent s tudása hiányait a mesék képeivel pótolja. A királyfi parasztfiú, apja-anya parasztemberek, csak nagyon gazdagok, három ládával áll szobájukban az arany, ezüst, gyémánt; ruhájuk is a legszebb parasztruha, mindenük aranyból van és a fejükön a korona mutatja királyi méltóságukat. A hogy a király, királyné, a királyfi beszélnek, az maga a valóság, ezt elhiszszük, a parasztyereket csakugyan így gondolhatja a királyok beszélgetését. A költő itt pompás szavakat talált és pompás mozdulatokat, a melyek tele vannak humorral és szeretetből fakadtak ajkára. A hogy király, királyné csitítgatják jó szóval, fenyegetéssel, igérettel fiukat, a ki örökké csak azt hajtogatja, mért kell meghalni és elvágyik hazulról tündérországba, a hol a halálnak nincs hatalma, abban igazi költészet van. A királyfi búcsúzása eleven, igazi népi jelenet mindennapi szavaival, páthosznál nélküli egyszerűségével. A királyfi indulása a mesének is pompás elindulása.

Nagyon szép jelenetek következnek. A királyfi megpróbál a halál gondolata elől menekülni játékkal, szerelemmel, vigadozással, de azt a rettenetes végső gondolatot nem tudja elfüzni semmi földi módon. A játszó gyerekek közé elegyedik, maga is gyermekké teszi magát: velük játszik szembevetődöt, ő a fogó, a gyermekek elszöknek tőle, csalogatják, megfog valakit, levezi szeméről a kendőt — a halált fogta meg.

Itt lép elénk először a mese tulajdonképeni főalakja, a halál. Ennek megteremtése a darab legeredetibb és legjobb leleménye. A halál öreg parasztember képében jön, afféle félelmetes öreg csósz, kaszával a vállán, fenyegetőleg, zordonan, de humorosan, a hogy a naiv falusi gyerek a félelmetes embert elképzeli. Mindjárt a hogy a szerző bevezeti a színpadra, megértjük, mit akar benne rajzolni, micsoda érzésből keletkezett ez az alak. S a darab legnagyobb szerencséje, hogy Pethes Imrében nagyszerű személyesítőre talált. Al-lása, maskja, mozgása, a hogy jár, a hogy a kaszát a vállára emeli, a hogy sújt vele, igazi magyar parasztempó, de félelmetesre, s félelmetességében humorosra fordítva. A színész itt teljesen azt adta és egészen adta, a mit az író elgondolt s a naiv képzettel gondolt alakot a nagy stílus lendítette át. S a továbbiakban is nagyszabású művészettel követte az író intencióit, az ő alakja uralkodott az egész darabon.

A játék után a szerelem. A királyfi gyönyörűsége kertben gyönyörűsége királyleányt talál, összeremesednek. Ez a szerelmi jelenet is tele van bájjal: nem tudnak egyebet mondani egymásnak, csak: szeretsz, szeretlek, a kezük simogatásával, testük összebúváásával, ajkuk csókjával közlik a bennük áradó fiatal zsenéget. De a szerelemhez még közelebb van a halál gondolata, mint a játékhoz, nagyon is közel van hozzá. Kedves, a hogy a halál, ott settenkedve a fa mögött, mely alatt a szerelmek enyelegnek, figyelmezteti őket magára: leveleket hullat rájuk a fáról, virágot dob nekik; a szerelem boldog extázisaiban, a legteljesebb feledkezés közben is ott a sötét gondolat, az elmúlás. A halál leszakasztja a zsendülő rózsabimbót, a királyleányt, úgyse lesz többet ilyen fiatal, ilyen szép, ilyen boldog s a királyfi jajgatva menekül tovább. Útszélei korezmába kerül, jönnek mindenféle falusi vigadózó alakok, elmondják mondókájukat, mulatnak, dálnak, kurjongatnak, észre se veszik, hogy belépett közéjük iszogatni a halál is. A királyfi már-már belefeledkezik a mulatságba, mikor a halál dolgozni kezd: a betyár agyoncsapja a juhászbojtárt, a ki az előbb még azt kurjongatta, hogy sohasse halunk meg, a nép mind elmenekül, a halál maga marad a királyfival és a dudással, tartóztatja a királyfit, táncolni akar vele s mikor ez elmenekül, magában iszik, mulat a dudással, a míg el nem nyomja a bor. Így elmondva, alig lehet érezetnie ennek a jelenetnek a szinte fantasztikus erejét, a parasztempó mulatságnak pompás megrajzolását s az egészet, de különösen a halál mulatozásának hatalmas humorát. Ez a legnagyobb emelkedés, a mit eddig Szép Ernő pályáján láttunk, itt megnyílik egy rés, a melyen át meglátjuk, hogy ez a finom, gyöngéd, lágy és kissé lankadtnak látszó költő milyen erős is tud lenni s fel tud emelkedni a rajz nagyszabású stíljéhez is. A mit pedig Pethes végzett, az tetőpontja a magyar parasztempó ábrázolásának, ilyen igazsággal, erővel és megértéssel még nem is láttunk magyar parasztempót a színházban. Minden mozdulata, minden hangja meggyőző és igaz. Pedig ez veszedelmes pont, arra nem való színész kezében ez a jelenet üres, izetlen komédia volna. Pethes megmentette Szép Ernőt attól, hogy félreértés halálos lett volna.

Eddig emelkedik a darab. A továbbiak már lassabban folynak s a mese filozofálással kezd keveredni, a melynek azonban nincs elég mély-sége, hogy igazán megragadjon. A filozófia az volna, hogy az ember hiába menekül meg a halál elől, nem tud nélküle élni, mert halálra született, meg kell békülnie a halállal. A királyfi is a pillangókirálytól kapott sip segítségével eljut a tündérországba, ott boldogan él, játszik a tündérek között ezer évig, de mégis

csak elfogja a vágy az elhagyott földi világ után, látni kívánja apját, anyját, kis testvérét, házukat, kertjüket. Csak hogy azóta megváltozott a világ, az övéi meghaltak réges-régen, őt nem ismeri senki, a királyfi búsan érti meg, hogy az embernek nem szabad túlélni a maga életét. Visszakívánkozik a halálba s a tündérország kapujánál az ölébe hajtja szomorú fejét. Kissé lassan folyik mindez, inkább beszédekben, mint cselekvésben s ezzel a darab vége elnyúlik. Az író mondanivalója, mely addig magától, önkéntelenül és közvetlenül ömlött mesébe, úgy hogy a mese és a gondolat egy test és egy lélek volt, most külön-válik a mesétől s ettől mind a kettő lankadttá és vontatottá válik. Inkább látványosságával hat: a tündérország naiv, kedves képei, a sok tündér-gyermek csacsogása, danolázása, játéka tartja az érdeklődést.

Bájos ötletekben itt sincs hiány. A szerző felcizomázta a jeleneteket olyan kedves ötletek virágaival, a melyek csak költő lelkéből lelkedzhettek. A tündérkirályné vitakozása a halállal a királyfiért, pompásan megcsinált alkudozás egy parasztempó menyecske és egy öreg parasztember között. Az alku vége, hogy a halál három csókért odaadja a királyfit, egyike azoknak az ötleteknek, a melyek hirtelen elevenséggel pattannak ki, abból a szeretetből és alkotó örömből, a melyet az író munkája közben érzett. Hasonlóan megvesztegető ötlet, a mikor a kis tündérek összebarátkoznak az öreg halállal, incselkednek vele, elmeséltetik maguknak az emberek mindenféle furcsa dolgait s az egyik kis tündér beviszi a halál kaszáját a kertbe és körülfontja virággal. Ez gondolatnak is igen szép: a halál gondolatának megszépülése: a zord kaszás elveszti rémségét, meglágyul, emberivé válik és csöndesen, vigasztalón fogja ölébe a királyfi lekonyuló fejét. Sajnáljuk ezeket a finom és meleg ötleteket, hogy nem tudják ellensúlyozni maguknak a jeleneteknek a szétesését.

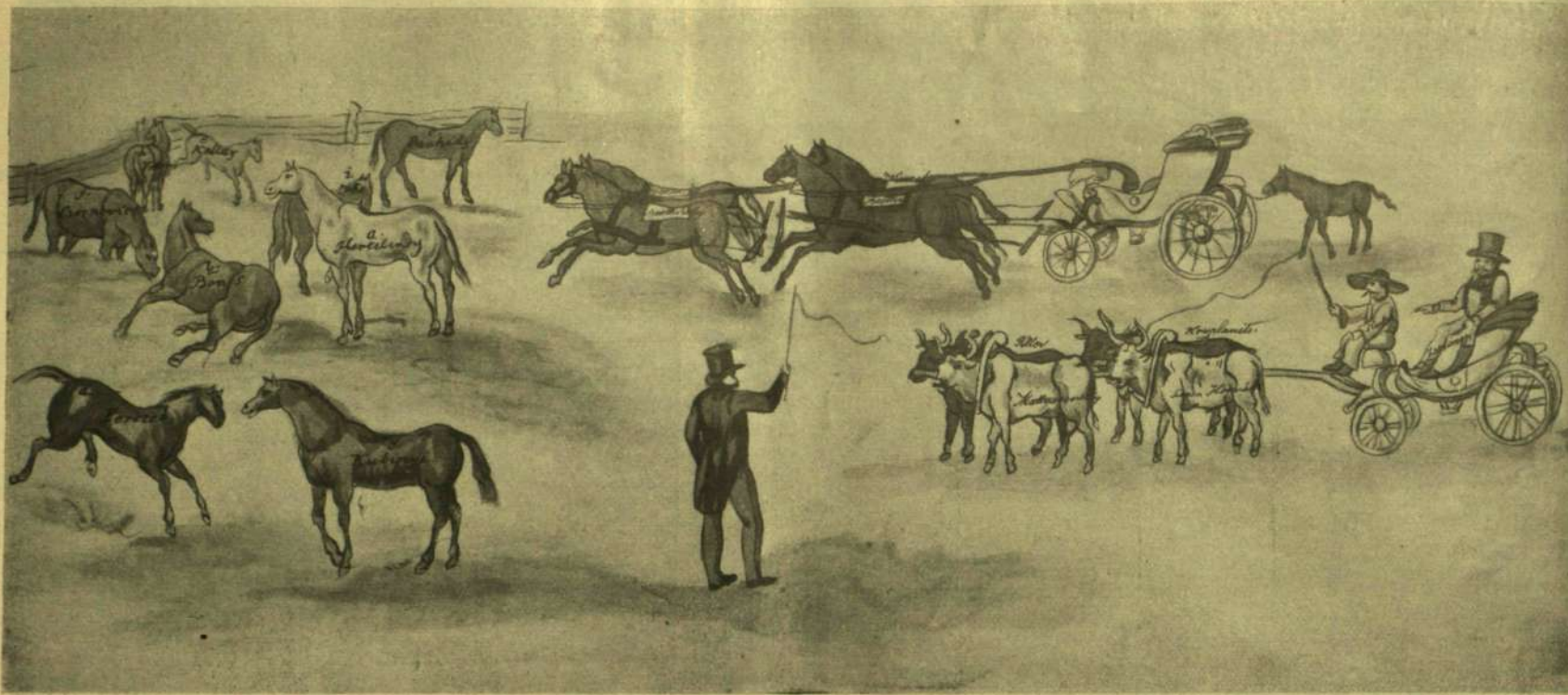
Ötletekben való gazdagság, a nyelv, a beszéd gyermeket, eredeti bája, az egész felett lebegő gyöngéd líra, a mely az alakokat, a mesét egy szép muzsika ritmusába foglalja össze, — ezek tulajdonképen a darab legnagyobb értékei. Ezért nem ajánlhatjuk eléggé a darab elolvasását; nekünk, a kik előbb olvastuk és aztán láttuk a színpadon, úgy tesszük, sokkal szebb és sokkal teljesebben hat olvasva. De szépségei így is érvényesülnek, a darab — a mit vajmi ritkán mondhatni el modern színdarabról, — igazi költői munka: Szép Ernő még fogyatkozásaiiban is költőnek mutatkozik benne. A korecsmai jelenet pedig, a maga tragikusba játszó humorával, groteszk és mégis természetes vonalaival egymagában is értékkel tehetné a darabot; ez a legjobb dolgok közé tartozik, a miket utóbbi időben színpadon magyar szerzőtől láttunk.

A színházról is sok jót kell mondanunk. Pethes játéka, ismétljük, ritka színpadi esemény, ebben a kitanó színészen a magyar parasztempó játszásának olyan lehetőségei mutatkoztak meg, a melyek fel kellene hogy biztassák az írókat, hogy igyekezzenek ezt az alkalmat felhasználni, de a színházra is kötelezettséget rónak egy ilyen lehetőség mennél jobb kihasználására. Pethes megmutatta, hogy igenis lehet a magyar parasztempót újszerűen, az eddigi holtá vált tipikus patronokkal ellentétesen ábrázolni s ez az ábrázolás elérheti a színjátszás nagy stílusát. Rajta kívül még a rendezőt kell kiemelni, Iváncsik Jenőt, a ki nagy és sikeres munkát végzett s kényes feladatokat oldott meg. A gyermekesereg jeleneteinek betanítása maga is nagy feladat volt, a közönség hálás is volt érte s a korecsmai jelenet rendezése is kifogástalan. A többi színészek játékáról általában kevesebb jót mondhatunk, igazán jót alig egy-kettő, mellékes szereplők adtak. Schöpflin Aladár.

1. A királyfi (Mészáros) a játszó gyermekek között. — 2. A királyfi az ezüst királykisasszonynyal (Mátrai Erzsi). — 3. A királyfi és a három árva. — 4. Tündérország kapujánál. — 5. A tündérek. — 6. A tündérkirályné (Ligetzi Juliska).

„AZ EGYSZERI KIRÁLYFI”, SZÉP ERNŐ MESEJÁTÉKA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN.

AZ 1847-48-ÍKI ORSZÁGGYŰLÉS, MÉNESNEK KARIKIROZVA; AZ ÁLLATOKRA RÁ VAN IRVA, KIT JELKÉPEZNEK.

REGI ORSZÁGGYŰLÉSI KARIKATURÁK.

Nagy nemzeti átalakulásunk korában az irodalom igazgatta az életet. Iróink és költőink ébresztették föl a nemzetet; ők fogták föl a parlagon, ők mivelték meg a nemzeti átalakulás és a föllendülés számára. És az ő fáradságuk gyümölcsös fázadozás volt. Mikoron nehéz munkájukat megkezdették, az ország állapota szellemi és anyagi téren egyaránt ösztövéül állott. Azonban mire a XIX. század nagy országgyűlésein a politikai átalakulás nagy hareaza megkezdődött, a küzdő politikusaink mögött már nagy és lelkes tábor állott. Ezt a tábort jórészt a magyar írók toborozták; lelket ők adtak belé s ők töltötték évről-évre. Érezte ezt akkor mindenki; s tudta azt is minden olvasó, hogy e korszak íróit nem az egyéni hiúság, nem a hírnév után való vágy ösztökelte, nem a saját emelkedésük volt a céljuk, hanem egyedül a nemzeti ügy gyarapítása. Csoda-e aztán, hogy iróinknak oly nagyra nőtt a tekintélyük? Csoda-e, ha legnagyobb politikusaink is keresve-keresik az iróinkkal való szorosabb összeköttetést és barátságot?

Az 1825-1848. terjedő időszakban a politika és az irodalom karöltve járt s működött. Egyik a másikat megbecsülte s egyik a másikat támogatta. A magyar íróknak alig volt

valaha nagyobb tekintélyük, mint nemzeti életünk e nagy korszakában. Deák Ferencz a hivatalos jelentések szerint akkor érezte magát jól, ha Bajzával, Vörösmartyval és Schedellel társalaghatott. Széchenyi Istvánról még Metternichnek is megírják, hogy nagyon sokat ad a magyar írókra s rendkívül nagy tekintélye van előtte Vörösmartyknak, Bajzának és Schedelnek. Batthyány Lajos, Batthyány Kázmér sok más főúrral egyetemben jeles magyar írókat visznek magukkal az országgyűlésekre, a kik aztán a beszédeiket javítgatják, magyarra fordítják s olykor írják is. Pulszky Ferencz például az 1839-1840. évi országgyűlésen egész halom fiatal mágának írt beszédeket. Batthyány Kázmér beszédeit meg Tóth Lőrincz írogatta.

Az országgyűlési ifjak egyesülete nemcsak a leendő követek iskolája volt akkor, hanem egyúttal a jövő kor magyar íróinak a nevelő intézete is. És egész csomó fiatal író került ki innét. Madách Imréről már 1839-ben jelent a titkos rendőrség, hogy exaltált fiatal ember, a ki kollégáival: báró Balassa Antallal, Lónyay Menyhérttel, Beniczky Ödönnel, Boronkay Rudolfal stb. együtt keresi a fiatal Szalay Lászlóval, Tóth Lőrinczcel való összeköttetést s lelkesedéssel hallgatja a köztársasági érzelmű Ribardit, az országgyűlési ifjuság ez egyik mesterét. E fiatal emberek sok másal egyetemben itt szívták magukba a lelkesedést és azt a szellemet, mely később valamennyiüket egyformán jellemezte, s melyet Bécsben a *spiritus Kossuthianus* néven emlegettek.

A magyar írók és a magyar irodalom nagy tekintélyét mutatja az a körülmény is, hogy a Magyar Tudományos Akadémia választása olyan jelentőségű dolog volt, hogy még az országgyűléseken is arról folyt a szó. Váshelyinek, az ifjú Szalay Lászlónak és Kossovicsnak megválasztása például országos port vert föl. Az Akadémiában uralkodó modern és demokratikus szellemről, valamint az ottani választásokról még a királyt is tudósították. Maga az uralkodó is ismerte az Akadémiának kolompósoknak (die Kolompós) nevezett vezetőit: Vörösmartyt, Bajzát és Schedelt.

A magyar íróknak országos tekintélye és hatalmas befolyása az országgyűléseken is mély nyomot hagyott.

Soha komolyabb és magasabb szellemi nivón álló beszédek nem hangzottak a magyar országgyűléseken, mint az 1825-1848. terjedő időszakban; vagyis akkor, midőn az irodalom és a politika kölcsönös hatást gyakorolt egymásra. Ez természetes következménye volt iróink befolyásának és hatásának. Hiszen alig volt politikusainknak olyan tanácskozássuk, melyre a magyar írókat meg nem hívták, a barátságos összejövetelek és a bizalmas beszélgetések ő nélkülök ritkán estek meg. Imigyen az országgyűlések idején Pozsony a magyar íróknak valóságos centrumává lett. Tömerdek czikk, vers, röpirat, pasquillus, parodia és szatira látott napvilágot s még több forgott kézen kéziratban. Az utóbbiaknak legnagyobb része örökre elveszett. Csak az országgyűlési titkos rendőrség jelentései hirdetik, minő nagy volt e téren a termés az egyes országgyűléseken.

Az országgyűléseken az egyes követek személységét és politikai irányát azonban nem csupán írott művekben csepegtették és gúnyolták. A szilajkodás, a csapongó dévajkodást átvitték más térerre is. Bár képes lapjaink abban az időben még nem voltak s így a rajzokat terjeszteni nem igen lehetett: azért az országgyűlési karikaturák egyetlen alkalommal sem hiányoztak. A hivatalos iratok ezeket a karikaturákat akkor országgyűlési pasquillusoknak nevezték.

MAGYARORSZÁG 1847-BEN: a jobbágy nyakán a nemes, ennek nyakán a német.

Bévallott ezéljük az alkotmányos és a liberális szellem ébresztése és terjesztése volt. E szerint ezek a pasquillusok is hazafias és nemzeti célt szolgáltak. A nagy közönség nem igen tudott róluk; mivel jobbára csak egy példányban készültek. De a követek, az írók és az országgyűlési ifjak (kancel-láristák) annál többet nézegették és forgatták. Az egykorú jelentések szerint még az országgyűlési tanácskozások alatt is kézről-kézre jártak ezek a pasquillusok. A titkos rendőrség árgus-szeme természetesen azonnal észrevette e rajzokat. Jelenti is Metternichnek és a királynak, hogy ilyen és ilyen pasquillus forog a követek kezén, de megszerezni nem igen lehet. Szerencsére később mégis sikerült több ily képnek a megszerzése; s mivel a titkos rendőrség fölküldte azokat az udvarnak, így akaratlanul is megőrizte azokat az utókor számára.

A magyar karikatura-rajznak ezen ősei kivétel nélkül színes rajzok. Az alakok teljesen hű portrék. A képek alján rövid magyarázat is olvasható. Mivel ezen országgyűlési pasquillusok, vagyis karikaturák teljesen ismeretlenek s mivel a politikai karikatura-rajzolásnak legelső kísérletei: érdemes lesz néhányat közülök bemutatnunk. Előre jelezzük, hogy a volt titkos rendőrminiszterium levéltárában őrizik azokat.

Az 1839. év december havában jelenti Pozsonyból Ferstl rendőrtanácos, hogy az országgyűlésen egy képes pasquillus jár kézről-kézre. A nevezett rajz három képben vázolja a politikai helyzetet. Az első kép egy beteg és szenvedő asszony alakjában mutatja be a magyar alkotmányt. Deák Ferencz aggodva tapogatja a beteg asszony pulzusát s Klauzál készíti neki az orvosságot. Az ellenzéki követek a beteg asszony ágya körül állanak ég felé emelt kezekkel, mintha imádkoznának a beteg felgyógyulásáért. A kormánypartí (royalista) követek az ajtón és az ablakon kukucskálnak be s lesik, él-e még az alkotmány?

A második tableau a temetést mutatja be. Koporsóban viszik a kisenvedet alkotmányt. Elöl megy a vén Felsőbüki Nagy Pál és czipeli a keresztet. Utánna a kormánypartí Emödy (nyitrai követ) mint pap, Zsedényi és Andrassy

POZSONYI FOLGÁRÖR, A MINT PUSKÁJÁT ELSÜTI.

pedig mint ministransok vonulnak. A koporsót Pulszky Ferencz és Marczibányi viszik.

A harmadik kép azt a jelenetet adja, a mint a magyar állam süllyedő hajója a zajgó tenger hullámaival küzd. Az ellenzéki követek szivattyúzzák a betóduló vizet s tömők a réseket. A royalista (kormánypartí) követek ellenben a nyílt tengerre vonják a hajót. A városi követek sietnek a hajó megmentésére, de már nem sikerül közelébe jutniok.

Úgy látszik, hogy ez az érdekes pasquillus csak egy példányban forgott kézen. Az országgyűlési titkos rendőrség ugyanis nem tudott a bécsi minisztérium számára példányt beszerezni.

Ugyancsak az 1839. évi országgyűlésen egy másik színes rajz is forgott az ellenzéki követek kezén. Mivel e rajzból már sikerült a rendőrségnek egy példányt Bécsbe küldenie, ezt a pasquillusnak mondott rajzot bemutat-hatjuk itt. A kép a kormánypart és az ellen-zék küzdelmét ábrázolja. Marczibányi tren-eséni és Emödy nyitrai követ mint ökrök von-ják az ekét. Andrassy József igazgatja az eke-szarvát. Felsőbüki Nagy Pál veti a magvat s Deák Ferencz a szélnek fújja a szétszórt mag-

vat. Az eke mellett levő kuvasz Zsedényit jelképezte. A kép alatt e szavak olvashatók: *Voilà les Cories d'Hongrie 1839.*

A mint e képen láthatjuk, az egyes alakok könnyen felismer-hetők. Deák Ferencz, Majláth, Pulszky, Andrassy, Nagy Pál stb. képe találon hiv.

Az 1847-48. évi országgyűlés-ről is több ily pasquillust küldtek Bécsbe. Az egyik Magyarország állapotát adja 1847-ben. A magyar nemes a jobbágy nyakán ül; a pénzes német meg a magyar nemes nyakán. Két rajz a pozsonyi városi polgárőrséget gúnyolja ki. Az egyik az őrség püpos paranesnokát lóháton mutatja be; a másik a gyalogos polgárőrt adja torzképben. Érdekes az a pasquillusnak nevezett rajz is, mely az 1847-48. évi országgyűlést ménes alakjában mutatja be. Egy négylovas szép, de üres hintó is van ott. Deák Ferencz helye ez, a ki mint tudjuk, nem jelent meg ezen országgyűlésen.

Kik voltak a karikaturák mes-tere, nem tudjuk. Talán a követek levelezése egykor világot vet e névtelen rajzolókra. A titkos rendőrség csak egy nevet említ mindössze. *Somogyi Antal* az, a legnagyobb magyar agitátorok egyike. Valamikor Pozsony megye notá-riusa volt.

Az 1832-36-iki országgyűlésen már föltűnt mint *«pasquillant»* s e miatt menekülnie kellett Pozsonyból. Az 1839. országgyűlésen azo-nban újra megjelent s ő írta ez alkalommal a *Landtagparodie zu Schillers Handschuh* cím-men elterjedt német gúnyverset. Ez a Somogyi volt, a ki 1839-ben az országgyűlési terem-ben a személynök beszéde után e szókat kiáltá: «Ez már disznóság! mit akar ez a persona-lis? Leczkéztetni akarja a követeket?»

Somogyi Antal elsőrendű agitátor lévén, a megyéket is bejárta s az ellenzéknek igen sok hívet szerzett. Hogy Felsőbüki Nagy Pált megbuktathassa, Sopron megyében egy hold földet vett magának s a választások idejére odaköltözött.

A rendőri jelentések szerint jól forgatta a tollat s több nyelven írt. Ő volt Tóth Lőrincz-nek egyik legjobb barátja.

Takáts Sándor.

A POZSONYI POLGÁRŐRSÉG PARANCSONKA.

KARRIKATURA AZ 1839-ÍKI ORSZÁGGYŰLÉSÉRŐL: Marczibányi és Emödy húzzák az ekét, Andrassy József igazgatja az eke szarvát, Felsőbüki Nagy Pál veti a magot és Deák Ferencz szélnek fújja.

K. Mihály Lili rajzaival.

JÉZUST VEZETI A BŰNÖS.

IRTA RUDNYÁNSZKY GYULA.

I.
Bojóthy Pál karácsonyeste
Utolsó rózsáját lenyeste,
Kidobta a nagy ablakon:
«Virággal együtt nem lakom!»

Leült az íróasztalához,
Sokáig ült ott szólanul;
Egyszerre föl pattan, határoz,
Arczán keresztül árny vonul,
Pisztolyt szorít hideg kezébe
És visszadől a zsílyeszkébe.
Ott ül csüggedve, létuntottan,
A szive már-már meg se dobban,
Nem ég szemében semmi láng,
Nézése hamvadó szilánk.
Szobája ablakán keresztül
Édes dalok zenéje rezdül,
Ringatva a nyugalmat éjt,
Ez fölberzenti a kevélyt,
A fegyvert göröcsően szorítja,
Az ajkát gúnyra fintorítja,
Míg a derült ég halk imák
Danájától zsong esendően,
Pál háborgva halni vágy;
Vad háborgása szó leszen.

«Szakad réam, villámos égbolt!
No, sújts le hát, Isten keze!
Hogy tudtam téled félni, rég volt;
Léted varázsa csak mese!
Az életet már megutáltam
És minden embert gyűvöltem;
Cseppjót magamban nem találtam,
Szívem fekdélyes, lábzeteg.
Sorvasztja bennem undok átka,
Mi mástól van s mi magamé:
Átkot kiáltok a világra!
Átok read is, anyaméh!
De még a végső út előtt
Meríték egy kis új erőt,
Biztatva példával magam,
Hogy a lét milyen cézítalan,
Az ember milyen könnyű polyva
Az élet négytájú szelén!
Hogy lekemelt kalauzolja,
Vajjon kit engedjek felém?
Lélek? Botország himni lelket!
Míg esőkol ajk, kar lányt ölelget,
Míg cserg erünkben cseppnyi vér:
A lélek is csak addig él.
Kitől búcsúzom? Senki, semmi
Nem fog szívemben megjelenni.
Magam vagyok, meddő vagyok,
Mitssem viszek, mitssem hagyok;
Mihelyt elrothad lann a testem:
A számsorból végkép kiestem.
S kitől remegnek?... Tán a sátán?
Uttem nem egyszer nyarga hátán;
A földre ördög anyyi megy,
Hogy minden embernek jut egy!
A pénz, a kéjvágy, a nyomor
Mind Belzebubék leleménye,
Az ördög katanában forr
Önzés, tudás, vér szenvedélye.
Köztünk a sátán száz alakban,
Naponta láttam, ismerem:
Inkább jövel Te, Láthatatlan,
Éreztesd jobjodd-t velem!
A rossz, a bűn, a tagadás,
Ez bennem él, meg nem riaszt:
Tán cseppjeiben lesz hatás,
Hirhedt hatalmú szent malaszt!
Immár kívánsai is vagyok rád;

Meglátmi színöröl-színre arczad:
Ez ujszerűség ingerel...
Egy Isten, a ki földre szálljon,
Hogy ily kínos belső viszáljon,
Békét, megnyugvást hintsen el!
Én, a ki semmit sem hiszek,
Idézlek, Isten, hogy jelenj meg,
Légy gyógyítója nagy sebemnek;
Bár furcsa, hogy szent balszamoddal,
Meglátom, hokuszpokuszdoddal,
Teremtő szellem, mire mégy?
A faj nyűgét, az ősi vétket,
Szárnnyakká mint varázslód át?
A vér törvényit összetéped?
Megdöntöd az ósztón tanát?
Mit a természet ránk parancsol,
Az átöröklést elveted?
Mely minden álmot összeroncsol,
Megállítod a végzetet?
Mire a tudomány kimondta:
Ez így van, így kell lennie!
Mi kézzel fogható naponta:
Csak nem veszed tán semmibe?
Mit a lélekbuvár kifejtet?
Mit - bár lever s kétségbeejthet -
A fizikus zsinórra mért,
Okát, forrását tudja: mért?
Mit részre oszt, úgy tár elébem
A vegyész izzó görében:
Az ellen vakhittel te csak
Nem fogsz daczolni, zsembes agg?
Görögützével ám a hit
Engem ma már el nem vakit:
Bizonyosságát add lételednek,
Különben, agrýem, kinevetlek!
Idézlek, Isten, vagy mi vagy?
Erő? Öröklét? Végtelenség?
Te böles, Te igralmas, Te nagy,
Jelenj meg!... várom a szerenését.
Mindenható vagy? Ej! no hát
Jer, szállj le, tégy velem esodát!
Mielőtt e hitvány golyó
A leghitványabb agyba jut:
Tégy jóvá engem is, Te jó!
Hol van, jelöld, felé az út?
Varázsolj érzést e kebelbe!
Adj eszményt, álmokat, hitet!
Legyen világosabb ez elme,
S ne rontsa le, mit épített!
Míg szívem méregért eped,
Mutasd, hogy él a szeretet.
Míg hajszol kéjt, vagyont, hatalmat
A zsarnok kapsziság vadul,
Honszeremlel parázsa hamvad,
Testvérek ádáz harca dúl,
És nemzetek tusája készül:
Emelj ki eszmét e sötéttől,
Mely aljas érdeket takar!
Tedd, hogy a mit az ész akar,
Hogy a mi a szív tisztá vágya:
Meg ne fertőzse gyűlölet,
Irigység, góg paránza ágya, —
Járjon a győzelem veled!...
Haj! nem felelsz? Nem létezel!
Csak a bolond s a vak hisz el!
Nincs semmi szükségem rád;
Már enyhülést nekem nem ád
Tómjéned égő illata...
Csak bújj a sutba, böles atya...
Nem perlek hasztalan tovább!...

És fölemelte pistolyát.

II.
E pillanatban nyílt az ajtó,
Világosabb lett a terem,
A lenge szél, az elsőhajtó,
Nem szállhat ilyen nesztelen!
Ép a férfi árnya jön szerényen:
Nem csillog az alakja fényben,
Nem koszorúzza glória;
Szelid arczának az alázat
Fenséges ihletet, varázst ad:
Jézus ő, az Isten Fia!

«Ki vagy, mi ezéd van velem?»
— S kihull kezéből fegyvere.
«Igazság, Béke a nevem:
Vergődő lelked ismer-e?
Hívtál... Szegény, hallottalak,
Mint tört beléd a salak
Nevemre, bösznen, ég felé,
S szived nyugalmát nem lelé...
Merő ellenét volt beszéded,
Következetlen vagy magad:
Az ördögöt percig se kétéled,
Istent az ajkad mért tagad?
Ha láttad, érezted a rosszat,
Melytől az ember összeroskad,
S vallood, hogy a lét cézítalan:
A semmit így foglalva elvbe,
Miért hunyod makaes szemed be,
Meglátmi mindazt, a mi van?
A tenger árad és apad;
Míg éj az egyik pillanat,
A másikat a napot köszönti:
A bú könnyét ezer szem önti
Örömben lánogl más ezer;
Csalódás milliót lever,
És millió jöng a létnek;
S ha milliószor győz a véték,
A kor, az inség, — millió
Esetben győz megint a jó.
Lerogyhat oltár lépesejére
A csab, a mely prédát keres;
Hol sorvadás a munka bére:
A gyárban nyöghet a nemes,
Hegy és völgy alkotják a tájat,
Üdv és keserv az életet;
Mi egynek, álmát úgyve, fájhat,
Máznak mosolygó szép lehet,
Te nem látsz rendet, összefüggést,
Nem látsz vezérénnyt itt sehol?
Megunod a túrést, a küzdést,
A cél előtéd ködbe foly.
A harmat és a vér egyenlő?
A jégvihar s az esti szellő
Csak egy úton fut oktalan?
Az ékszerrel olvadt arany
Szívét megrontó csillagása
S a fénybogár az ójszakába
A kórház ápoló szüze
A csábítás pokoltúze,
A szellem égnek szárnyalása
Az emberméltóság hevében
Merész siker mámor-ködében:
Előítéd ez mind egy dolog?
Mind egy tengely körül forog?
Mert törpe elméd kimerül,
Dühödben, tehetetlenül
Káromlod az Istent, tagadva,
S üdvözölöd a kigyót — magadba...
Mi kell? Minő világ legyen?
Jók s rosszak két külön helyen?
Ne vergődj képtelen tusán,
Epedve létforrás után!

udás tövén fakad a kétség,
A nap szülőtte a sötétség,
Világosabb lett a föld, semmi,
Hajolj meg e törvény előtt.
Emberrel más mi tudna tenni?
Ép a gyarlóság az erőd!
Tanuld ismerni a világot!
Ha az erényt ma bukni látod,
Ne mondd, hogy sorsa a bukás;
Ne mondd, hogy meddő a nagy eszme,
Ha tövissel a hős övezve
S diadalt ül az árulás.
A tiszta üdv vagy kárhozát
Csupán a túlvilágok álma:
Örök forrongás, változat,
Vegyes üdv s kín a földi pálya.
Ne törj keresztül e határon!
Elméd magasba, mélybe szálljon;
Titkot kutass, tudj... De a mit
Már nem lehet felogni: hidd!

S megfogta gyöngéden kezét
«Ember, légy ember igazán!
Az emberek közt nézve szét,
Majd ismerj meghódolva rám.
Szeresd az életet... Kövess!
Ez út kettőnk küzdelme lesz...»

Pál erre gúnyosan felelt:
«Nem lensz ám bennem oly kebeli,
Mely mindig jámborul fogad!
Köznapi bús látványokat
Hiába társz elém, barátom:
Az érzékenykésdet utálom.
És holmi éhező család,
Penészes pince, szalmaágy,
Beteg mosónő hét gyerekkel,
Kik mind fölhaszt nyög este, reggel,
És a helyett, hogy lopni menne,
Táplálja Isten szent kegyelmel:
Efele jámbor kedvtelés
Emgem legyözni még kevés!
Béló a mélybe egyenes!
A lét kohóját úgyve fedd.
Ne orvul, kis parittyá-kövel,
Rendíts meg óriás erővel...»

Jézus szeliden válaszolt:
«E szalmazsálat ne karold!
Egy szó, akárhová lehel,
Világokat sópörhet el.
A föld mészét, az égi orkánt
Egy percz alatt zúdítatom rád.
De nem kell végítélet ahhoz,
És nem kell lángirású pallas,
Nem kellenek mohó cselek,
Hogy győzve megrendítselek:
Vezess te, — én csupán kísérek!
Így döntsön kettőnk közt a mérleg.»

«Ez aztán pompás gondolat!
Már így a keztyűt fölveszem.
E tornából — no! egyre: hat! —
Én kerülök ki győztesen.
Ne hidd, hogy össze-vissza járok,
Csatám javára száz helyen;
Nem kell nekem csatorna, árok,
Se szmirnaszőnyeges terem.
A képeket nem kutatom
Gyanus, rejtelmes utakon,
Nem kellenek lágy függönyök,
Nem kell csiklandozó könyök,
Nem csokra csal, halába visz,
Hol ásitotzam magam is.

Nem kell se bíboros verem
Se pinzegzőü csöcselék,
Hogy megnyerhessem a perem
Egyetlen ember ép elég.
A kire ezédm tört kivét:
Alázatossá fölkent híved,
Ha a világot át keresnéd,
Nincs több ilyen tudós papod;
Hogy üdvözít-e Isten eszméd,
Az ő lelkében láthatod.»

«Vezess a paphoz. Én a vértet
Eléd védelmül nem tolong,
A csalfa tör orozva sérthet,
Kárt nem tesz az apostolon.
Hol lelket a gonosz megejthet,
Akármilyen csirába sejtéd,
Vezess szívéhez! Majd belátod
Ki tartja össze a világot,
Ha tévedésben él az elme
Itélve, sújtva, fölemelve
Erényeikben, bőnieikben
Az emberek közt az Isten.»

III.

Hogy látás volt-e vagy való?
S honnan sugárzott át a fény
E látományként illanó
Képek homályos fellegén?
Talan csak gondolat-vívódás,
Elmélyedés, érzékcsalódás,
Lelkének tétozása ez,
Míg biztos rév felé evez.
Mint éberlent s álom között
A pillanat nem lehet meg,
Ugy Pál, míg lelke küzdött,
Engedve a nagybubé erőknek,
Nem tudta: száll-e igazán?
Vagy ez agyának láza tán?
De büvölön mint tette — érze —
Képzelmét a látás merészé.
Harezojni indult Jézus ellen,
Tagadva mindent vakmerőn.
Vagy jobb, hogy orvul döfje mellen:
Így győzhet a nagybubé erő!
A ház előtt egy nesze reszket,
Nem oly dacos, mint volt előbb;
Ej! Döjőn el a vég a kezdet!...
Jézussal a paphoz belép.

IV.

Boltíves, ódon, egyszerű szobában,
Könyvek között áll tétozán a pap.
Mest jött fel ép a templomból. Keresztelt.
A kormányozható fantáziát;
Kezében tartja még a bibliát;
A mirha-illat áthattotta őt,
A teljesített, fenkölt hivatás
Szelidő lágyította komor arczát,
A melyre szenvedések fellege
Búvár lelkének nyugtathatlan árnya
Szokott borolni máskor. Most vidám,
Élgedett volt ez a méla arcz.
E hangulatban, — mint mikor tavasz
Fuvalma éri a sötét szívet
S egyszerre lombzúgás, patakmaraj,
Madárhang és verőfény kél nyoman, —
A pap mosolygva nézte könyveit.
Igen, mosolygva nézte sora bökét,
A csatarendben álló katonákat,
Kik annyi kétség vad tusáiban
Sebeztek lelket a bizonytalanság
Kétféle fegyverével s ime most
Mosolygva áll előttük a tudós pap.
Egy percz alatt letette a karinget,
A bibliát és a könyvek közül
Biztos kézzel kiválasztotta Darwint,
Kis gyermeket keresztelt az imént

És nyomban a keresztelés után
Darwint olvassa és úgy mosolyog,
Mint hogyha édes bölcösdalokat
Pengetne láthatatlan hárfafahang.

Mikor belépett a kételkedő,
A papnak arczán égett a rajongás,
A tépelődés őt rengetegében
Ősvényt búváról lélek ihlete.
Oly fenséges volt a tudós alakja,
Hogy a belépő akaratlannul
Dicsértésket rebegett feléje
S a küszöbön esetlenül megállt.
Majd két szemében megrillant a dac;
A nyelve durván kezdett kongani;
A könyv lapjára rácsapott Bojóthy
És gúnyosan hajolt a pap felé.

«Darwint forgatja épen, szent atyám?
Hát jókor érkezem, meghallani:
Mit mond a pap Darwin elméletéről?
«E könyvet én más okul forogatom,
Az egykor nagy gömb most avult atom;
Ma már e becs nélkül való kopott elv
Porát reánk csak félszűl dobálja!»
«Ki mondja ezt, a pap vagy a tudós?»

«Csak a tudós, barátom, a tudós!
A pap nem álmodik, Behunyt szemekkel
Hisz és lát. A vallás határai
Beférnek a gyarló agy gyűrűjébe;
Szélesöd a vallás, a hit békerév,
Ha odaérünk, evezünk pihenhet,
A megnyugvás tavának mozduatlan
Tükréből tündököl reánk az ég.
Ellenben a tudás csak délibáb,
Mely ott árad a szomjazó előtt,
Képzelt habokkal verve szomja kinyját;
Minél mohóbban fut nyomán a lélek,
Annál homályosabb lesz a határ,
A látókör mind szűkebbé szorul;
Míg végre elfogy... Minden tudomány
Az értelem fantáziája csak!»

«Így hát szerinted meg nem fogható
A lét legegyszerűbb paránya sem
S mi csak tapogatózunk a fogalmak
Koldusboltjával az örök sötétben?»

«Való! a lélek nem száll, csak csapong;
Körbe forog, bármily mohón repül
S így célt nem érhet roptében soha.
De szemfényvesztésül s vigasztalásul
A tudomány már régen feltalálta
A kormányozható fantáziát;
A körbe forgó hát elképzele,
Hogy egyre fontebb száll s előre megy.
A legsalokkább látszat a világon,
Mit köznapi valóságunk hiszünk.
A Hamleteknek börtön a világ;
A Rosencrantzok léha, gondatlan
Jókedvvel tündérkertnek hirdetik:
Mi hát az élet? és mi a világ?
Mindenkinek más. Bánat és öröm
Janusz-képre gyűrhető viasz;
Saját egyéniségünk tükrözője!
Visszhang, azt zúgva, mit belkiáltunk;
Kigondolt álom, álmodott való;
Igazság, melyben a legigazibb,
Mit annak képzelünk; habár nem az!
S ha a valóság ily bizonytalan,
Ha a mit átélünk, fény talány,
Ha a jelennek ilyen változó
A képe s a mi van, megfoghatatlan:
Hogyan láthatnók hát világosan
Az alkotó erő nagy műhelyét,
A multat, a világ keletkezését,
Az ember őcsiráit ott, a hol

Még nem volt ember és nem volt világ?
S hogyan lehetne látni a jövőt,
Midőn a nap kihül, a csillagok,
Kizökkenvén a pályakör nyugébből,
Egymásba futnak s minden, a mi van,
Mégsemmisül, hogy újra megszűlessen?
Hítt mesterkedés emberi észszel
A végtelen körülkeríteni
S okoskodások ketriczébe zárni;
Meggötmi az öröknök szárnyait!
Meddő kísérlet minden akarát:
A végtelenség végtelen marad!
«Így hát a vergődés is végtelen?
Csalódi! Az örök vesszőfutatás
Kijátszhatom! Midőn a tépelődés
A gyarlóság kopár szirtjére hajt:
Az élet, e mindenség pereméről
A semmiségre vehetem magam!»

«Repül körül a földet milliószor
És millió új csillagot talál,
Mely csak parányi része a világnak
Hiába futsz; örökké visszatérsz,
A honnan egyszer indultál, oda.
A te merész ugrásod pusztá szó csak!»

«Nem pusztá szó az! Egy ólomgolyó
Az agyba furódván, utat jelölhet
Oly cöl felé, melyet midőn elértem,
A hit s tudás többsen visszatértem.
Maradhat a forgó kerék örök,
Ha egy küllöt belöle kitérök,
Az az egy mindörökre megpihen.
Vigasztalást csak abban lát szivem:
Ha én megszüntem lenni, én velem
Együtt lesz semmivé a végtelen!»

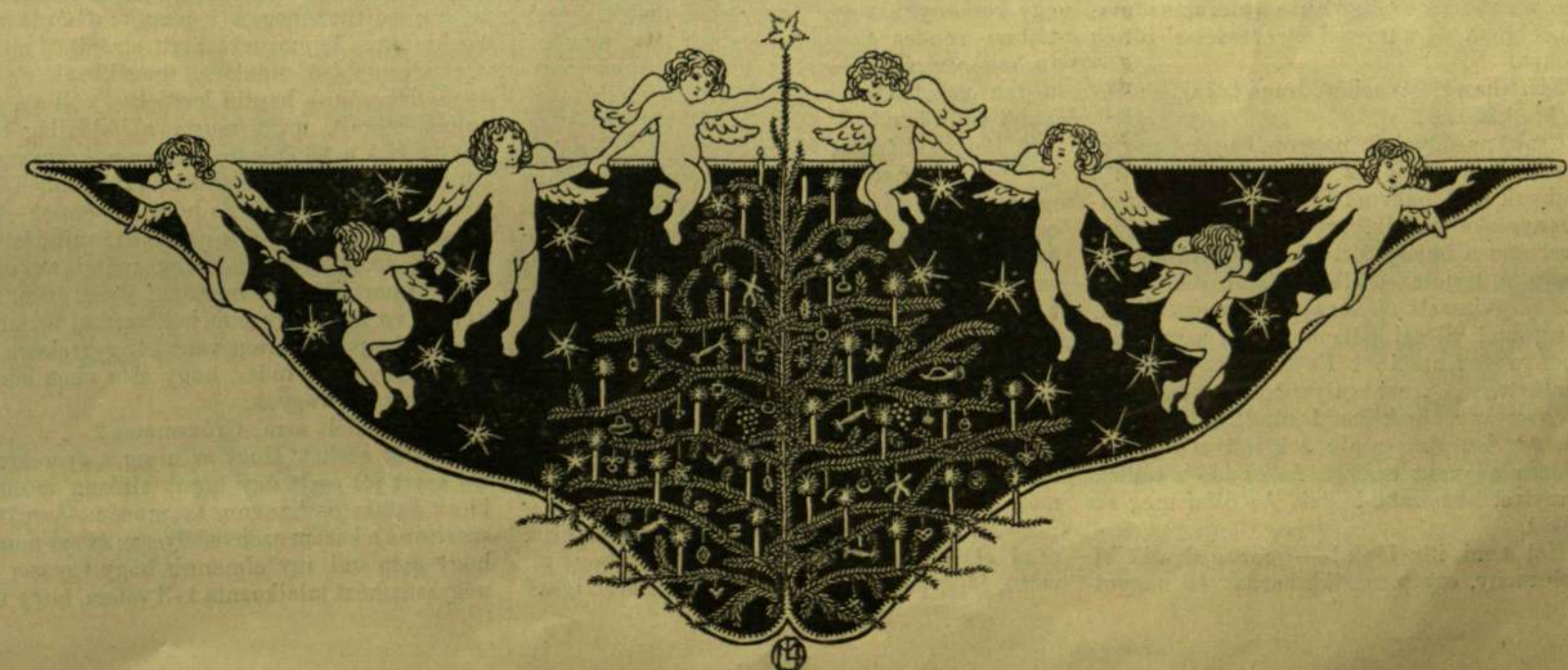
«Öngyilkosságra gondolsz? Gyáva tolvaj!
Az öngyilkos Isten rabolja meg!
Óvé az élet és te ellopod,
Hogy orgazdádna, a halálnak add el?
Az óramű, ha kontár szétszedi,
Nagy fáradsággal összerakható:
Mit béna szellem félig egybetakol,
Remeklé alkothatja a művész;
De a hég veré el az áldott határt,
A gada ismét új magot vet össze,
Uj téli hótelep borul a zöld
Vetésre, jó a nyár, megéri a
Kalász s a munkás dalolva arat:
Emléke sines a régi jégverősnök;
Az elpazarlott kincsért ezerannyit
Rázhat sz magadnak a szerencsefórló;
A bűnös megjavulhat, vezekelhet;
Ha megmar a legsimulább barátság
Vesztet kigyója, véredből a seb
Mérget kisírja az engesztelődés;
A zsarnok ellágyulhat, ellenének
Kegyelmet adhat a bitó alatt:
De a ki Istent megrabolja, az
Mit elvett, többe nem hozhatja vissza.
Egy pillanat! — elesztan a kakas —
S fordítand már vissza a golyót,
De hasztalan! A vérsugár kibugyran,
Inogsz, sikoltasz, elbukol, hórögzsz
És halva vagy, Szétroncsolt koponyádra
Futtatja könnyét gyermeked, az árva;
Hajába markol örült fájdalommal
Dült arcú hitvesed, az özvegy — és te
Fekszed dermedten, érzéketlenül!
Szeretnél lenni s nem leszel soha!
Az Isten is csupán egyszer lehel
Véredbe lángot, lelket, életet.
Az a ki tudja, hogy csak egyszer él,
S nem is sejtethet, melyik pillanatban
Akad fenn a halálnak zátonyan
Lélekvesztője úgy iparkodik,
Hogy jól használja izmait, esztét:

Olyannak élni egy nyár is elég,
Száz tél se sok! Tizezer év, ha elszáll,
Csupán a végtelenség porszemé;
A pillanát is örökkévaló,
Ha meddőségre kárhoztatva nincs!
Miért nem álmodol, hát mit se tudsz?
Ha tudni vágyol, mért nem képzeldöl?
Ha holtra fáradsz a kételkedésben,
Mért nem pihensz meg a hitnek ölén?
Mily balságos fanyar nagyképűséggel
A nyers valót szaglászni mindenent!
A drágamívi borkötés remekjén
A véres borjut látni undorodva
S a könyv eszméinek templomfalához
Döröglni a józanság bockorját!
Nem tudomány ez, nyegleség csupán,
Mely szétvagdálja a testet tagokra,
Nevén nevez meg minden porzikát;
De élő lény a sok dírb-darabból
Csak a tudás költészete terem.
Oh esztelen, ki nyílt kelyhű rózsát
Virággal a föld gyomrába ássa,
Hogy gyökérét vizsgálja sanda szemmel,
Mert a gyökér a róza élete
S az élet elemében kell neki!
Nem érzed-e, hogy százszor boldogabb,
Ki szívja a szép róza illatát
S pazar színű kelyhében dozzadoz
Himporlalt ittás lelke, mint a méh?
A hit s tudás többsen visszatértem,
Ez a bölcesség, ez az életűd!
Te halni készülsz, mikor élni sem tudsz?
Vigyázz! Ha életed kontáryja voltál,
Halálodnak nem léssz a mestere!
A rossz halál a rossz élet fonákja,
Azt képzeld, hogy a tudás szabadság?
És azt hiszed, hogy a hit csupa vakág?
Mily oktalan hit! Mily félszeg tudás!
Ha tenni kell, tégy; ha szíved van, érez!
A lét titkát legjobban fejt meg,
Kiben az ész sohase szenvedélyes;
A szerető szív sohase hideg!
Kutatni magvát a megszületett
Eszmének, ez eszményi gondolat,
Mely szárnyat ád és magasba emel.
De a hol érem, hogy ninesen tovább,
Ott megállók és imádkozom.
Gyarló ember vagyok csak: ezt tudom,
Isten képmása mégis: ezt hiszem.»

A míg a pap beszélt, az Üdvözítő
Fején sugárzott Isten koronája,
A szenvedő hívőket földerítő
Örök lét fényét koszorúzta rája;
Imádkozókkal telve volt a föld,
Mosolygott rájuk Jézus szent Szíve,
A Te Deum világokat betölti,
Miliók ajkán elszóll messzire!
Mindegyre ragyogóbb Jézus alakja,
Az Ég áldása száll mindenfelé!
Bojóthy Pál a fegyverét lerakja
És térdre hull a Megváltó elé.
A míg Pál imába merül,
Mellőle Jézus észrevétlenül
Elsuhan és az égre visszazáll, —
Hogy föltekint Pál: egymagában áll.

De Jézus most már nem kereste,
Nem kellett néki földi testbe,
Hogy elhiesse létezését;
Haboza egy percig se néz szét,
Hogy eltűnt, észre nem veszi:
Immár szívében érezi.

A megtért bűnös a templomba megy...
Oh gyönyörű, édes karácsonyest!
Bojóthy Pált megváltja égi kegy,
Karácsony estén új életbe kezd.

EGY RÉGI KATONÁRÓL.

Elbeszélés.

Írta KAFFKA MARGIT.

Grószika éles, szapora hangja cserregett már sejjesen és vidáman a kert felől; mint egy kedves és zenés, régi ébresztő-óra zengése. Fenn bakterkodott hajnal óta, szagos kávéfőzött, körüljárta a virágágyakat. Szeszélyesen és álmodozva tört le egy fehér violát, negédes, biedermeier-mozdulattal messze elgörbítve a többtől fehérded kisujját; de mikor látta, hogy a kelyhe sáros az éjszakai záportól, gondosan és pancsolva mosdatta meg az esővízes kádban. Elcsoszogott göresös botján a szőlőtövekig és megdézsmált egy-két koránérett szemet; majd valami regényfélét hurcolt ki, ócskát és francziát és a lugasba ült vele, pápaszemet tolva az orrára. De elúnta magát a reggeli, nyári csendben, a kert szagos és nedves nyugalmában; kávé kivánt már, ám ahhoz társaság is kellett neki, úgy szokta meg. Kialtozott hát, vidám-élű zsembelődéssel; serkentő, életeleven, házias kis szózatok zörögtek át a lusta és édes csendet, edényesörömpöléssel vegyest. Grószika hívta az udvarát, kádacsolva, mint a jó kottlós és zavarta szemükről az álmat, megverte botjával az udvari kis vendégszobák lehúnyt, zöld zsaluit.

— Jó reggeleket! Kisasszonyok, menyecskék, itt a káá-véé! Elhizik, a ki soká alszik! Most jó idekinn, most még nem árt a teinte-nek a nap! Be jó levegő van! Az öreg leánderfa mégis csak virítani akar a lekem! Még egyszer megpróbálja; gyertek csak, csupa egy bimbó! Hol az a pirítós, hej? Kati! Hozzatod a káá-véét! A férfiak másik oldalra fordultak odabenn, de a menyek és lány-unokák szedelöztek (ez volt a házirend), a nagybabos kartonpongyolákban, battiszkendősen, álomtól gömbölyded arcokkal; vakációsi, lustáska cizcizamozdulatokkal, obligát és könnyed hízelkedéssel jöttek kézcsókra.

— Kisztihand, Grószika drága! Jaj, be jó szagú kis káá-véé!

— Csak ne igyátok nagyon barnán, gyerekek; attól pattanásos az arcotok. Ez csak a lányoknak szól, lekem! De ha én húszesztendős menyecske volnék, így reggelente mindig becsavarnám a hajam fűrtökbe, hadd gondörüljön, míg a férjecske felkél. Papirosba, fiam; egy kis megvizezett újságpapírost megsodorni, az a legjobb! Elési lekem, elési a haját az a meleg-vas, az a sütés! És ha egy kis toupé, miegymás van... azt is ilyenkor kell betenni; hajaj, gyerekek, csak hadd aludjanak soká a férfiak, úgy kell szoktatni; sokfélét eligazíthat egy okos asszonyka azalatt. Az az idő a téitek, a mennyivel hamarabb keltek. Az őrizi meg az illuziókat.

— Hát a mi illuziónk! — morcoskodik az idősebb meny, egy pirosajkú barna, és nagyot

harap a kalácsból. De Grószika neheztelően mellőzi, nem méltítja feleletre.

— Én bizony nem küzködök többet, ha egyszer férjhezmegyek. Szokjon meg úgy, a hogy vagyok! Elég fáradtságos a lyányság, akkor legálább megpihenhessek! Így a nagyobb leány.

— Csak azt várd! — kacag a szőkékbbik asszony és tejszint mer a nagy, ezüst kanállal.

— Grószikának mindig tetszett tudni vigyázni... mindenre? — kérdeztem akkor óvatossá balkan, mellette ülvén, és engesztelően udvariaskodva nyújtottam felé a tálczát.

— Jaj, fiam, az más volt. Én tudod, nagyon is párti voltam, nagy szerencse voltam neki, a lekemnek! Azt igen, azt lehet csinálni, egy kis messalienecet, az még a legkényelmesebb! Hát én meg el is szoktatott a lekem öregem, hogy neki mindenképp jó voltam, szép voltam. Pedig néha az ember egy kicsit mással is... nna, hogy is mondjam, egy kicsit úgy eljátszódna; szeretne valamit fogytig-poézissal győzni, ideálképe maradni valakinek... Osz-tán valami kis uniform-mal úgy elrontatja, fiam, hogy az kész kacagás. Pedig a míg az ember fiatal, jobban szereti a szép könnyezéseket, meg hogy virág... bú... souvenir... szivszakadás! De hiába, nna!

— Most jön a mese egy régi katonáról! — sügta oda az öregebbik meny a szőkéknek, mert nyilván ők sokszor hallották már. De ma észrevehette magát Grószika, megnehezített a szelid malicziáért és elhallgatott; némán lengette körbe a csészéjét, hogy az alján felkeveredjék a czukor és úgy látszott, nagyon elgondolkozik. Aprókat kortyolt és a fején félrecsúszott a kicsit kopott fekete csipkefejdisz, e reggeli pongyolához való, a kalács morzsája behullt a szatin ujjas bő ránczai közé a kövérke, lágy, dús keblek fölött, s a Grószika kerekded ujjai végén, a körmök alatt, Istenkém, feketéllettel néhol egy keskeny sávoly. Hisz ő is csak tizenegy tájban rendez nagymosakodást, ma már ott turkált a virágágyak közt; oh, neki már csakugyan minden szabad. Milyen csudálatos jó kávé tud főzni!...

A lányokat takarításához hessegette, a vendégmenyek elszéledtek bizonyos férfi-inggombok és egyéb hivatásbeli kötélmek irányában. Az egyik tán meggondolta magát, hogy megpróbálja a bevizített újságpapírost. Ketten maradtunk a lugasban és csendesen nőit körül-tünk a napmeleg.

— Hogy volt az, drága, a mit arról a katonáról mesélt?... Az elejét nem hallottam csak, hogy hol tetszett vele találkozni?

Egy elérett ringlótá esett le a fáról, végig-gurulva a szaléti zsindegyélceim. Nagyanó felnézett rá, mintha fölöttébb lekötne a figyelmét, hallgatósított.

— Mi az, fiam? Meséltem valamit máma? Na, nézd el, bizonyisten, nem emlékszem, hogy mi volt... Ahá, persze, egy francia katonáról, igaz?

— Igen, igen! De én nem hallottam végig, közbe elhívtak. Pedig érdekes!

— Vagy úgy? Igen, arról jutott eszembe, az illuzióról, meg hogy virág... szivszakadás... bánat... souvenir! De azért az nagyon snájdig, szép katona volt, igazi gróf, egy vicomte; vicomte de St. Étienne. Ez volt a neve. És csupa poézis...

— Honnét ismerte, drága?

— Oh, akkoriban sok idegenféle tiszték megfordultak itt, az osztrákok közt sokszor volt egy-két francia mánás. Nagyon sűrűn helyezgették akkor az ezredeket, néha egy-két hétre is, egyik gránicról a másikra. Ötvenégyben lehetett az... ha nem tévedek... igen, Gyszikámát szoptattam akkor. Szarvason laktunk, ott már főbíró volt a lekem öregem.

— És a vicomte? Beleszeretett Grószmamába?

— Hát mondta fiam, nagyon mondta... de még milyen szépen! Mert hogy az összes szarvasi dámák közt csakis nekem mondhatta a pátriája nyelvén, — más nem tudott ott francziául. Pukkadoztak is mérgükbe eget. És hát szépecske is voltam; fiatal, alig két esztendeje asszony, gömbölyűese voltam, az a vérbélű fajta; a hajunkat loknikba hordták akkor, az enyém tömött volt és dióbarna. Egy pezsgőszin nyers-selyem ruhám volt azon a búcsú-majálison; mert három nap múlva ment az ezred tovább. Eperszin rózsagirlánddal volt, fiam, egészen apróval. (Minap, hogy elbontom a hintaszékpárnát, azt a rongyosat, hát ott lelem a bállésibe egy darabját annak a pezsgőszin selyemnek!) Hajaj, de régen volt!... És hát a főbíró voltam, nem is az utolsó asszony, nem is derogálhatt nekem nagyon.

— Udvartolt?

— Comme la belle fée de l'étoilé! — így mondta mindig... Haj, fiam, hogy tánczolta az a quadrillet meg a keringőt! Csárdásra én tanítottam. A mazurka alatt elreppített messze, a rondeau túlsó oldalára, megálltunk az oszlopos lépcsőn (a kántin kertjében volt az, ilyen júliusi időtájt, mint most), a holdvilág reánk sütött és ő azt kérdezte, tudom-e, hogy szeret? Mondtam, hogy nem tudom. Hát mivel bizonyítsa? — kérdezte. És hogy elmennék-e vele messzire innét, az ő otthonába, mindörökre? Tudod, fiam, ilyeneket úgy mond az ember néha; mert jól esik mondani ilyen szép, nagy dolgot, és mert úgy sem kell tartani semmitől. Tudta, hogy jó uram van, két gyerekem, szopós az egyik, és tudta, hogy elég okos kis magyar asszony vagyok.

— Mit felelt arra, Grószmama?

— Hát ezeket. Hogy az uram, a gyerek-m... De azért jól esett úgy kicsit sirósan mondani, kicsit reszketős hangon, szomorún. Arra megszorította a kezem szenvedélyesen és azt mondta, hogy nem tud így elmenni, hogy egyszer még négyszemközti találkoznia kell velem, hogy men-

jek ki holnap reggel korán a Korparétre, a Kis-erdő alá, ott van egy ócska örkunyhó, abban találkozhatnánk.

— És... elment?
— Ugyan fiam!... Hát hogy szabadulhatam volna én jókor reggel hazulról? Bál után; mit gondolt volna a cselédség? A kicsi szopni akar, a tej kifut, az uram kávé kér, tiszta kráglit kér. Akkor azt mondtam neki, egy kicsit hidegebben, de azért szomorúan: «Vicomte, jegyezze meg magának, hogy a magyar nők nem bujkálnak, nem titkolóznak a szerelemben. Lemondani tudnak, de lealjasodni soha!» Az, fiam, ötvenégyben volt; akkoriba így beszél-tünk!

— És vége?
— Nagyon meg volt hatva. Boesánatot kért és a szeme könnyes volt. Az életről beszél-tünk még, aztán a csillagokról és a túlvilágról, a hol találkozni lehet. És megígértük, hogy sohasem fogjuk elfelejteni egymást. Nemsokára hazaindultunk. Elkísért, elől haladtunk a holdvilágon és mikor az utcánkba értünk, még egyszer keztesóholt szépen, hosszan. Azt mondta, bennem tanulta meg örökké beesülni a magyar asszonyokat...

(— Ez szép volt tőle! — mondtam akkor némi csalódással az enyhe történeten. Ám Grószika nevetett.)

— Azt mondta, örökkön így fogok élni az emlékezetében, a hogy ma látott, e könnyű és virágos habelyemben, az ifjúság teli pompájában lebegve, mint a nyár tündérét Comme belle-fée de l'étoilé!... Hát jó, ebben maradtunk. Bementem, lefeküdtünk a lekem szegény öregemmel.

— Előbb szoptattott!

— Persze! Nna; jókor reggel (csakúgy, mint máskor, mai napig) én felebredtem azért, a hogy pitymállott. Jól is esett ébren lenni, tudva végig-álmodozni, átélni újra a múlt éjszakát és hallani a szép, reszketős szókat. Je garde votre souvenir!... Csakhogy az uram, szegény lekem öregem, horkolt egy kicsit reggelenkint. «Ejnye, be szép lehet odakinn a reggel!» gondoltam hirtelen. A nap felkelt már, biztos gyémántharomat ül a füveken és nevet a kert jószaggal és pihenésért. A dajka is aludt még, a szakácsné is aludt. Papucsot húzok hamar, magamra veszek egy parket-szoknyát (kékel slingoltat, ránczosat), meg egy fésülködő-reklit,

olyan félszenyeset, a hogy előlaltam a sötétben. Ki a friss levégőre, a magányos, a természet csendjébe, a hol elmerülhet a lélek! — a hogy Rousseau mondaná. De a hogy a pohár-szék előtt elhaladtam, eszembe jutott, hogy farkaséhes vagyok. Hiszen szoptattam akkor; bál előtt meg nem igen vacsorázik be az ember! Leitem egy kis kést, hát leszegtem hamarjába egy nagy siláp kenyeret, — azzal ki!

Ki a kertbe, a kert végére, fiam! Ott zavar-talan a magány. Lenyúlt a kertünk messze a mezőig, egy dűlőt szegte a sövény alját és túl rajta drágaszép luczernatáblák, harmatos mezők, hogy csak úgy éledt rajtuk a szem. Sóbajtottam teli tudóval és ettem a kenyeret. De itt a kertben is volt mibe gyönyörködni! Olyan káposzta, te, a milyet én természettem, nem volt több a vármegyében. Tudod, mindig is jól nőtt az én kezem után minden növény; világéletembe' ebbe telt örömem! Hát még a paprikám, a paradicsomom! Mind semmi! Hanem a mikor megláttam a hagymágyakat, a teljes, húsos száruk gyenge sárgulását, egyszerre a számba' éreztem az én kítőző faj-hagymáim izét. Kezemben a kenyér, a kis kés, abba a percbe már ki is húztam néhány veres-hagymát a fiataljából. Szép, gyenge, húsos, izes hagymákat. Azzal leültem a bodzafa alá, a kerítés mellé egy fatuskóra és szépen felczik-kezte a kenyérré, eszegetni kezdtem nagy deli-cziával.

Hát eszem, eszegetem (egy sármány füttyült szépen mellettem a bokorban), egyszer csak feltekintek valahogy a nagy melázásból. Hát, uramfia! Egy lovas az országúton; kővé med-revede áll ott és bámul engem szájtátva. Egy katona...

— Csak nem a vicomte?
— De biz ő volt, St. Étienne! Az állt az úton lovastul. Na hát most-beszélj, mit csinált volna te a helyemben?

— Jézus Mária! Elszaladni!...

— Ohó! Hogy hátulról is meglásson a parket szoknyában! Hogy szaladvást jól megnéz-hesse a rongyos, sarkatlan papucesimat! S a kontyom meglássa, a hogy éjszakára kis vékony farkosba fontam és olajjal jól bekentem a bál után, hogy el ne egye a sok vuklízás, göndörítés. Olyan lehetett, mint egy kis patkányfarok! Nem, fiam! Itt már úgyis veszve volt minden, a mi az elmúlt este összeigazo-

dott bennünk; odavolt minden méltóság és galanterie, minden finomság és ábránd, poézis meg fenköltés, virág, bú, szivszakadás... souvenir... Ehhez már jó képet kellett csinálni, menteni, a mit lehet, ezt átláttam egy szempillantás alatt.

— És?...
— A hogy ott bámult elmeredve, mint a ki kisérteget lát, hidd el, fiam, olyan furcsa volt, de olyan furcsa, meg a hogy magamon végig-néztem, hogy egyszer csak rám jött a kacagás, de istenigazába' és nem tudtam visszafoj-tani. Olyat nevettem, hogy minden kismadár rémülten röppent fel a bokorból. Akkor kinyúj-tottam a kezemet, intve, hogy jöjjön közelebb. A milyen bolond zavarban az volt, szegény! Leszállt a lórol, a kantár is kiesett a kezéből, úgy jött a kerítés felé, köszöntést motyogva.
— Jó reggelt, gróf úr, kedves kapitány úr! — köszöntem vissza majdnem kiáltva, mert csak úgy dőlt belőlem a kacagás. — Nem parancsolna egy kis jó, gyenge hagymát, drága vicomte?

Felé nyújtottam egynéhányat a lécezen át. — Csak úgy önkénytelenül jött ez; az embernek úgy a vérebe' van a kinalgatás, hogy zavará-ban is ez jut eszébe. — A vicomte benyúlt a hagymáért, zsebredugta furcsán, félszenyes és rámnézett. Akkor elkezdtet nevetni ő is, átra-gadt rá, és kacagottunk egymás kezében, egyre bolondabb habotával, líhege és tüszkölve és könnybelábadó szemekkel. De olyan édesdeden, a hogy azóta sem.

— Milyen kedves! — mondogatta fulladozva a jökevényben. Comme vous êtes charmante!

— Comme la fée de l'étoilé! — feleltem én és oldalt dőltem, végkép kimerülve. «Egye csak meg, vicomte!» Mikor megcsókolta a földes, hagymaszagú kezem a kerítésen át, mikor el-váltunk és lóra szállt, elvágatott, még akkor is mind nevettem, nem akart vége szakadni; tán mert tudtam, hogy ebben sok minden el-múlt, belevezett. És tudom, hogy ő is ép úgy nevetett, odább ügetve a lován, és a kántinban, és másnap, mikor búcsúzáva visszazérett a vá-ros felé. — És ládd-e, ennyi sok esztendő múlva is hogy eszembe van ez a dolog! És biztosan tudom, hogy ő is emlegeti valakinek; a vicomte, ha ugyan él még valahol szegény! «Kár érte!» mondod. Ki tudja, fiam, ki tudja! A kacagás is megmarad!

nem jelent meg előtte, mintha az egész emberi világot már messze maga mögött hagyta volna. Úgy érezte magát, mintha elszédült volna az Orthobene-hegyén és egy sziklára zuhant volna alá. Napsugaras és meleg reggel volt és onnan, a hol fekiadt, látni lehetett a tengert és Nuorót, a mely úgy fehérlött a völgyben, mint bárny a zöld fűben. A távoli hegyek mintha ezüstből valók volnának. Fehér kis hullámocskákhoz hasonló felhősök szellőgáltak az égen és a sziklák közötti mozdulatlan erdőben szajkómadarak fütyültek, a harangok zúgását utánzóván.

Egyszerre azután eltűnt minden. Fölnyitotta a szemét és a sötétségben, a mely övezte, nem látott egyebet, csak egy kis aranyos kezét, a mely az utat mutatja neki... az utat a távoli pont felé... A tűzhely lángja volt ez, a mely már kicsire összezsugorodott és most már egészen elaludni készült.

Predu Maria Dejana ezalatt könnyű szerrel megtalálta a vén Signora Arrita rokonainak házat. Több férfit talált ott, a kik valami kökenecze körül ültek, a melyben ósídők óriásiának való tű lobogott. Iddogáltak és rögtönzött nótákat énekeltek. Az öreg eseléd leverten gubbasztott az egyik kuezkóban és inkább valami sirató-asszonyok látszott, mint egy ünneplakoma résztvevőjének. De a mint megpillantotta az ajtó üveges ablakán át Predu Maria Dejana alakját, fölállt, eléje ment és arca hirtelen örömtől lett szágúz.

— Beszélnem kell veled, — mondta a férfi, megragadta egyik karjánál és kivette az utcára.

— Az öreg asszony pedig ellenállás nélkül követte, némán és komoran, mint valami bajt-hozó kísértetet.

Az utca néptelen volt és fölötte hamuszürken domborult az égbolt. Csak itt-ott, egy-egy sötét házból szűrődött ki valami gyöngye világosság az ablakokon át. De a levegőben mintha az élet reszketése lett volna: a távolból föl-fölhangzott az éjszakai énekek hangja, a harmonika siránkozás és a harangok csengése.

Predu Maria Dejana kifelé tartott a faluból, karján az öreg asszonnyal.

— Valamit tisztáznunk kell, — mondta a férfi, a nélkül, hogy megállt volna. — Talán már akkor ki is találta, hogy miről van szó, mikor elébem sietél. Úgy tűnt föl előttem, mintha vártál volna.

— Esküszöm neked fiacskám, nem vártalak. A magam dolgaira gondoltam, a mik bizony nem vádám dolgok.

— Tudom. Elkergettek.

Az asszony most megállt és a férfit is kényszerítette, hogy megálljon.

— Elkergettek? Engem? Tévedsz, fiam. Az olyan asszonyt, a milyen én vagyok, nem kergetik el. Az olyan asszony, mint én, ő kerget el másokat, azokat, a kik háziasszonyoknak hiszik magukat és nem egyebek, mint eselédék...

Takarodjatok, takarodjatok, piszok népség... Piszok népség, igen! — mondta a férfi gyűlölettel. — Jól mondatd: azt hiszik, hogy ők uraságok, pedig eselédék, a legrosszabb fajtából valók, a legrosszabb törzsből valók. De nem mindenki kész meghajolni előttük, oh nem, Arrita néne, oh nem, Jézus Krisztusra mondom, oh nem!

— Mit csináltak ellened? — kérdezte az asszony, élénk kíváncsiságot tettetve.

— Jobban tudod te azt, mint én. De nem arról akarok én most beszélni, a mit ellenem cselekedtek; hanem arról, a mit most akarnak tenni ellenem... Tudok én mindent, vagy még inkább azt hiszem, hogy tudok mindent... És te majd elmondod most nekem azt is, a mit még nem tudok, el fogod mondani, igen, mert becsületes, lelkiismeretes asszony vagy. Nem tréfákról van itt szó, itt egy család becsületéről van szó és minden tisztességes embernek kötelessége segíteni abban, hogy elhárítsuk a bajokat. Igaz keresztény lélek vagy, igen, vagy nem?

— Az öreg asszony nem felelt.

A férfi pedig folytatta: — Figyelj ide. Tudom, hogy Aldo Bruno Sebastianá becsülete ellen tört, vagy legalább is úgy tesz, hogy az embereknek van okuk pletykálni. Tudom azt is, hogy miért teszi ezt:

ki akar bennünket üldözni a házunkból és terjeszkedni akar, mint a dudva, meg akarja kaparintani a kertünket is és azt akarja, hogy mi elhordjuk innen az irhánkat. De ha sikerültek is neki egyéb e fajta húzásai, hát ez most az egyszerű igazán nem fog neki sikerülni.

— Hagyd, csináljon azt, a mit akar! Az ő napja is el fog jönni!... — Nem, nem, ő még a betegségét is csak tettetni. Nem is tud már egyebet, csak tettetni, úgy rejtőzik a hálóban, mint a pók. Ezzel az emberrel senki sem igazodik el, még az ördög sem... — De úgy látszik, te beleláltál a veséjébe!... — Most Predu Maria Dejana volt az, a ki megállt. Úgy, tehát ő mégis csak átlátott volna ezen az emberen? Tehát mégsem tévedett? Lehorgasztotta a fejét, aztán megint fölemelte, újra elindult és most gyorsabban, izgatottabban lépkedett, mint azelőtt.

— Figyelj ide, Arrita néne. Tedd meg nekem azt a szívességet és mond el, hogy hogyan áll a dolog? — Én nem tudok semmit.

— Nem igaz! Ne hazudj! Oreg vagy már és keresztény lélek vagy. Kérdezd csak meg a lelkiismeretedet. Nem úgy beszélek hozzád, mint valami gonosz és hitetlen ember, hanem mint igaz keresztényt. Sebastianá gyerek még, megdolgoztat teremtés és az anyjának, minden keneteljesége mellett, még kevesebb esze van, mint Sebastianának.

— Ez igaz! — mondta az öregasszony daldalmasan. — Arany a te szajád!... — Hát akkor figyelj ide: mond el nekem az igazat ezen a szent éjszakán. Halod a harangokat? Azt mondják azok, megszületett Jézus Krisztus, hogy meghaljon a mi vétkeinkért. Én nem akarok senki ellen sem véteni, csak el akarom háritani a bajt. Mond hát... — Odahajolt az asszonyhoz és várta a vallomást. De a signora Arrita habozott, sóhajtott és egyre csak azt ismételtette: — Nem tudok semmit!

A férfi most már megragadta és vadul megrázta: — Beszélj, asszony! Valamit csak észre kellett venned, hát beszélj! Ha nem beszélsz, hát én... én... nem tudom, hogy mit fogok csinálni! Az az ember, a ki kételkedik, rettenetesebb, mint az, a ki tudja az igazságot, bármilyen kegyetlen is az számára.

Az asszony csak hallgatott. De egyszerre a misére hívó harangok utolsó szava fölcsendült és az egész éjszakai vidék, a felhős éj alatt, hegyek közé bezártan, megremegni látszott ezekre az életteli titokzatos melabúval teli hangokra, a melyek úgy zengtek-bongtak, mint az égből származó kóbor angyalok nosztalgias éneke.

Az öreg asszony keresztet vetett és mellé csüggesztette a fejét. Arra gondolt, hogy mindenkinél szenvednie kell, a mint hogy Jézus is szenvedett, a ki mi értünk szállott a földre. És most letett bosszúállói terveiről. De érezte, hogy ha most nem beszél, hát Predu Maria Dejanát igazán elragadhatja a kétség, a mely gyakran rettenetesebb, mint maga az igazság.

— Hallgass ide, fiam, — mondta atyáskodó hangon. — Elmondok neked mindent, igen, elmondok. Hidd el, igaz hitemre mondom, hogy kettőjük között nem jutott odáig még a dolog, hogy a bűnt elkövezték volna. De az bizonyos, hogy Aldo Bruno szemet vetett a feleségedre. Talán már szerelmes volt belé azelőtt is, hogy feleségül vette Marielénét... Így hát inkább sajnálnunk kellene.

— Legyen átkozott! És ki kényszerítette őt arra, hogy azt a másikat vegye el? Ő maga... csak ő maga... az a számító ember, a pénz örülje... — Hallgass. Én nem tudom. Nem egyszer teszszük azt, a mi a legkevésbé van kedvünkre... — Ezt ő is tudta jól és ezért hallgatott. Az asszony pedig folytatta: — Így van ez, a mint mondtam. A feleséged tisztességes. Könnyelmű gondolkodású, de tisztességes. És hát most elmondok neked mindent: egy este az ablaknál álltam és láttam, hogy Aldo Bruno átmegy a ti kertekbe, fölmege a lépcsőn és megáll Sebastianá ajtaja előtt. Azt mondtam magamban: Hát így va-

gyunk!... És tudod, mi történt? Nemsokára lejött és hazatért. Sebastianá bizonyosan kiadta az útját. Esküszöm neked Predu Maria Dejana az Úr Jézus Krisztusra, a ki ma éjjel született, hogy ez a szentiszta igazság!

A férfi lassan megremegett, összehörnyedt és feje a mellére hanyatlott. Eleresztette az asszony karját, mintha elhagyta volna erőszakolt energiája.

Tehát ez az igazság: érezte ezt és hitt benne. Sebastianá ártatlan és csakis Aldo Bruno, a bűnös, ő, az álszentkedő, a gyűlölt idegen, a bitorló.

— Hogyan történt meg az ez, hogy Marieléné, a ki olyan ravasz és szemfüles, sohasem vett észre semmit sem? — kérdezte egy idő múlva.

— Törődik is az egyébbel, mint a pénzzel. Ha eléje teszel egy pénzdarabot és akár fenyegetőleg, akár szerelmesen nézel rá, csak a pénzt fogja látni és nem a te szemedet. Még azt sem veszi észre, hogy milyen beteg az ura!

— De azelőtt ugyancsak észrevette, ha a gazda más asszonnyá nézett!

— Oh, fiacskám! Akkor is csak a pénzről volt szó, nem pedig szerelemről!

— Elég volt. Közszómon — mondta kurtán a férfi. — Most hazakisérlek.

Visszafordultak és Predu Maria Dejana többé egy szót sem szólt. De Arrita-néne ezalatt annál többet beszélt, szidta Marielénét és Brunoról úgy beszélt, mint a ki a felesége hibájából lett szerencsétlenné. Am Predu Maria Dejana szíve most már el volt zárva minden részvét elől és mint haborgó tengeren, úgy szálltak föl benne a gyűlölet sötét ködei.

Hazakisérte az öreg asszonyt és kiment a Corsora, de a helyett, hogy hazafelé tartott volna, hirtelen megfordult és a templom felé igyekezett. Még nem kezdődött el a mise, bár a komor, sivar, tétova sárgás fényvel megvilágított templom már tömve volt hívőkkel. Az asszonyok ott guggoltak a földön, sötét vállkendőkbe burkolódva és azoknak redőiből vörös csikok látszottak elő, a férfiak pedig, vállukon a csuklyával, a boltívek fémhálóiban állottak csoportosan és az aggastyánok kopasz fejükkel, vagy hosszú, lengő fehér hajukkal, a mely a vállukra omlott és összeolvadt fehér szakállukkal, meg az özevgyasszonyok, arcukat fekete fátolyba burkoltan, megtöltötték az egész templomot. Az egész ajtatos tömeg azt a hatást keltette, mintha itt most régmúlt idők népe, a krisztusi idők lelegeiről való hívők fölházkodának az Úrhoz, primitív földalatti templomukban összeverődve, elrejtözve, hogy itt még csak ne is törődjenek üldözőik haragjával, hanem egyesegyedül csak imádkozzanak zavartalanul.

Predu Maria a középhajóig ment és elnézte az asszonyokat, sorjában valamennyit, a mig csak meg nem pillantotta a maestrát és Marielénét, a kik az egyik sarkokban egy pad mögött térdepeltek. Ők is a középhajó felé néztek és úgy látszott, mintha Marieléné intett is volna neki a fejével, üdvözlésképpen. A férfi ezért aztán nem is mert elmozdulni helyéről, a mig csak egy csoport polgárember oda nem nyomult ő közé és a nők közé. Ekkor visszavonult és észrevétlenül távozni próbált, felhászálván azt a pillanatot, a mikor a papok, aranyos miseruhájukban, tömjénfüst-felhőkben megjelentek az oltár előtt.

Minden gyűlölete és bosszúszomja mellett is szomorúságot és megindultságot érzett. Lopva osont ki a templomból és úgy érezte, mintha ezzel elárulta volna a hitét, mint valami ősi koreztény hívő, a ki fél, hogy elfogják és Isten ellenségei mártírhalálra ítélik. Mintha démonok ragadták volna el és valami felsőbb akarat — a mely erősebb az övénél — arra kényszerítene, hogy bűnt kövessen el.

Szinte öntudatlanul ment előre és egyszerre csak ott állt Marieléné háza előtt. Az udvar felől világosságot látott és azt hitte, Aldo Bruno talán még fenn van és az asszonyokat várja.

Néhány pillanatig mozdulatlanul állott ott, a falhoz támaszkodva. Aztán megkopogtatta a kis kaput. De semmi választ sem kapott.

Bizonytalanul és aggodalmasan várt ott néhány percig, aztán nyugtalanul átsapott a kis utcán, fölfepte a kis rácsos kaput és leült a saját házuk külső lépcsőire.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Karácsonyi ajándékunk, a Székely Bertalan képeiből összeállított album, mai számunkkal megy szejjel előzetünknek. Mindenki megjegyezheti róla, hogy nem volt túlzás, mikor azt ígértük, hogy ez az album egyike lesz a legszebb magyar kiadványoknak. Az a tiz lép, melyet magába foglal, festőművészetünk legelsőrendű termékei közül valók. A magyar művészet hőskorszakának örökbeeső tanújelei. Mindenki látja belőlük, hogy Székely, bár nem ismerik annyira, mint legheirőbb művészeinket, például Munkácsyt, a legnagyobbakkal egyenrangú szemmel. A képek reprodukciói is nagy örömeinkre úgy sikerültek, a hogy várjuk: teljes hűséggel és művészi összhangban adják az eredeti festmények. Gerő Ödön tanulmánya méltó kísérője a szövegnek, gondolatokban gazdagon foglalja össze Székely művészetét. Fogadják olvasóink szívesen ezt a karácsonyi ajándékunkat, melyet tőlünk telhető gondallal és áldozatkészséggel állítottunk össze.

Mikszáth Kálmán hátrahagyott munkáinak most jelent meg első kötete, mely az író életében könyvalakban ki nem adott emlékeit és tanulmányait foglalja magában. Túlnyomó részben kortársokról, Mikszáth korának nevezetes embereiről szólnak az egyes cikkek, Andrassy Gyuláról, Türr Istvánról, Gyulai Pálról s más kiváló férfiaról a közéletnek és az irodalomnak. Mikszáth Kálmán fényes arcképfestő-művészete az ő leg-erősebb és legművészebb tulajdonságai közé tartozik, akár nagy vonalú, pontosan kidolgozott reprezentatív arcképről van szó, akár csak könnyedén odavetelt vázlatról. Minden ilyen munkája mesterműve annak a művészetnek, a mely kiragadja egy ember arculatából a fontos, jellemző vonásokat, beállítja a dolgokat a maguk természetes perspektívájába s ezzel valóóság eleven-séget tud adni az egész alaknak, mely mintha kilépne keretéből és megszólalna előttünk. Kortörténelmi dokumentum és megkapó érdekességű olvasmány egyaránt Mikszáthnak ez a posthumus nyedon odavetelt vázlatról. Minden ilyen munkája mesterműve annak a művészetnek, a mely kiragadja egy ember arculatából a fontos, jellemző vonásokat, beállítja a dolgokat a maguk természetes perspektívájába s ezzel valóóság eleven-séget tud adni az egész alaknak, mely mintha kilépne keretéből és megszólalna előttünk. Kortörténelmi dokumentum és megkapó érdekességű olvasmány egyaránt Mikszáthnak ez a posthumus nyedon odavetelt vázlatról.

... És ilyenkor az édesanya mindig azt szokta mondani, hogy angyalok szállnak le a földre és jelentik az embereknek, hogy megérkezett Az, a ki azért van, hogy elrendezze a mi útjainkat.

És ekkor elindult, újra megnyugodván abban, hogy a mi titokzatos Úrnk fogja irányítani a lépéseit.

Dicsőség, dicsőség, dicsőség az Úrnak a mennyek magasságában és béke legyen a földön, a hol jó szándék lakozik a szivekben.

... És ilyenkor az édesanya mindig azt szokta mondani, hogy angyalok szállnak le a földre és jelentik az embereknek, hogy megérkezett Az, a ki azért van, hogy elrendezze a mi útjainkat.

És ekkor elindult, újra megnyugodván abban, hogy a mi titokzatos Úrnk fogja irányítani a lépéseit.

Dicsőség, dicsőség, dicsőség az Úrnak a mennyek magasságában és béke legyen a földön, a hol jó szándék lakozik a szivekben.

... És ilyenkor az édesanya mindig azt szokta mondani, hogy angyalok szállnak le a földre és jelentik az embereknek, hogy megérkezett Az, a ki azért van, hogy elrendezze a mi útjainkat.

És ekkor elindult, újra megnyugodván abban, hogy a mi titokzatos Úrnk fogja irányítani a lépéseit.

Dicsőség, dicsőség, dicsőség az Úrnak a mennyek magasságában és béke legyen a földön, a hol jó szándék lakozik a szivekben.

... És ilyenkor az édesanya mindig azt szokta mondani, hogy angyalok szállnak le a földre és jelentik az embereknek, hogy megérkezett Az, a ki azért van, hogy elrendezze a mi útjainkat.

SALVATOR kiváló bór- és lithium-gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, kövszénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. — Természetes vasmentes savanyúvíz.
Kapható ásványvízerkeskedésekben és gyógyszertárakban.
SCHULTES ÁGOST Sziénye-Lipőczy Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Schweizer's Selymet vámmentesen házhoz!
Kérjenek mintá a mi utjonásainkól fekete, fehér, vagy színesben: cripun, laponés, chinés, ottoman, messalin stb. mousseline 120-cm széles, méterje K. 1.20-tól kezdve, bárony ruhának, és blúzoknak, plis, kabátoknak és kőpönyekeknek, valamint blúzok varratlan és ruhák valódi avajcai himzéssel batist, -gyapju, és sejtymben. Mi csakis keszkeskedőt szolgáló sejtymes-övet árulunk, külvendőt megvevőknek, pósta-vezet árulunk, házhoz. (Dupla levélbályag.)
Schweizer és Társa, Luzern U 24 (Stájer)

TÁTRALOMNICZ Télisport szezon: december hó 15-től március hó 15-éig.
A legszebb boh- és ródipálya új felvonóval, posta, távírda, telefon, vasutállomás összeköttetés mindenfelé. Prospektus ingyen és bérm.

Bőröndös PAPEK JÓZSEF bőrúru gyártó. Budapest, VIII., Rákóczi-ut 11. sz.

CZIMBALOM Legújabb szab. azüsterkettővel részletes le. Óvodacsörgő, tisztán hangu gramofon hozzá 25 K s följebb. — Horváth Péterék Sári, Király, Róza, Berzsed, Bonci, Caruso-tól legszebb zenék 2 korona 50 állér. — Világhírű mesterek há utánatál.
Fuvolák, Türogatók, citerák, harmonikák, stb. — Hátrok.
MAGYOROSZY GYULA kir. szab. hangszergyár, Pest, VII., Rákóczi-ut 71.

EGY EMBERT KERESÉK AKI NEM VISZI **PALMA** MAGYAROK-ÉDESÁRKOZÓT

Lohr Mária (KRONFUSZ) Gyár és főüzlet: VII., Baross-u. 85. Telefon: József 2-37.

RICHTER-FELE HORGONY-ÉPÍTŐKÖZKRENY Rendkívül szórakoztató játék gyermekek és felnőttek részére. Elragadó újonság. Faltusi házak és nyaralók fölépítésére szolgáló **HORGONY-ÉPÍTŐSZERKEZNEK.** Kapható az ország összes játékkészletiben. Ingen és bérmenten küldjük az 1914. sz. színes ábrákat le tartalmazó jubileumi árjegyzékünket, ha a jegyzék száma küldi velünk. Richter F. Ad. és Tsal, Wien XIII., valamint nagybani elárultatás **ATHENAUM R. T. EISLER-OSZTÁLYA** Budapest, VII., Miksa-utca 8.

tokba beletéve. Így együtt úgy hat, mint valami nagyon csinos műtárgy, a mely kikívánczok a könyvespolcz sorából, szép asszonyi szobák asztalaira, kedves apróságok közé, a melyeket szivesen vesz kezébe és nézeget mindenki. Az a veszedelem, a mely az ilyen dísztagyszerű könyvekkel veled jár, hogy t. i. nem szokták elolvasni, nem fenyegeti ezt a *Kis hármaskönyvet*, mert Molnár Ferencz semmiféle könyvtől nem hagyja olvasatlanul senki, nálánál olvasottabb írónk nincs is a népszerűség elhatott olyan helyekre is, a hová vajmi ritkán szokott elhatni író szava. Nem véletlen, hogy épen azok a munkái kerülnek ilyen kis kiadásban közre: a maguktól kívánczoktalanul megkülönböztetett formába. Csupa apró novella, rajz, apró emberek apró történetei, különös figurák, melyek erősen emlékeztetnek azokra a groteszk kis szobrocskákra, melyeknek embert, eltorzított formái gondolkodásba ejtik az embert, kis vigasztaló ötletek novellisztikus formába rögzítve. Molnár kezében azonban a legkisebb téma és a legkisszerűbb forma sem marad jelentéktelen, mindennek jelentőséget tud adni, mert minden nagy, szinte beláthatatlan perspektívákba terjed ki, minden egy-egy üveglenese, melyen át az élet gyökereibe látunk bele. Az apró vonalakba, kicsinyesnek látszó formákban nem egyszer nagy dolgok vannak belerejtve, melyeket csak annál megkapóbbakká és meggyőzőbbé tesz a különös foglalat. Az életérzés rendkívül erős Molnárban, az ő lelkében minden dolog az egész léttel kapcsolatban jelenik meg, a legkisebb hír megérintésére is megrezdul az élet örösi gazdagságú hangszereinek egész húrrendszere. Innen munkáinak rendkívül erős szuggesztív hatása: szavára mindenki lelkében viszhangok felelnek s mindenki érzi, hogy köze van a mondottakhoz. Molnárban magában is nagyon élénk az együttérzés alakjaival, látszólagos fölénye mögött nagy szeretet és melegség rejtezik. Ezért tudja annyira megérteni és megértetni az élet eseményeit, a nyomorultakat, a züllötteteket, magukkal tehetetleneknek, béna lelkűeknek az életét, — szava akkor a legmeggyőzőbb, ha ezekről szól, a kíváncsú rongyosairól, a bután szenvedő kis családokról, csirkéfogókról. Ha a társadalmi élet felsőbb rétegeihez fordul, akkor is leginkább azokat az emberpéldákat keresi ki, a kikben megereszkedtek az energia híriái, a kiket valami végtelen sodor magával, a kik kötött kézzel mennek neki a romlásnak, vagy legalább pillanatnyilag elszédültek idegrendszerek valami fennakadásától, vagy valami nehéz útától, melylyel az élet illette őket. Néha valami különös kedvtelés arra viszi, hogy mulasson az

ilyen alakokon, de szatirálja szinte úgy hat, mint az önrónia, a saját megindulásának, a saját rokonszenvének fájó kicsüfolása. A kis genre Molnár legerősebb oldala, ebben tud legnagyobb lenni, minden tekintetben igazán művész, souverain ura mondani valójának és formáinak. Eddigi pályája terméséből bizonyosan az effélék azok, a melyek legtovább fognak fennmaradni.

Mary. Egy kis regény viseli ezt a címet s egy új írónó mutatkozik be benne: *Asbóthné Ferenczi Sári*. Egy leány regénye, egy német festőművész-nőé, a kinek szívében heves hullámzást támaszt egy magyar fiatalember, nálánál ifjabb, másféle embertípusból való, úgy hogy észre sem veszi a leány szerelmét, szivesen együtt van vele, de minden bensőbb megindulás nélkül s könnyedén elhagyja, mikor megy vissza hazájába, hogy folytassa komoly, józan munkáját, berendezkedjék arra a normális polgári életre, melyre született. A leány szívéből csendesen szívárog a szenvedés, de összehúzza magát, leszámol szerelmével és férjhez megy egy derék, jóra való emberhez. Csak akkor fogja el újra a gyöttrő fájdalom, mikor már mint hervadt asszony újra találkozik a magyar fiúval, a ki épen nászútra viszi ifjú, virágzó feleségét. A történet beállításában, a hogy az alakokat megfogja, egymással szembehelyezi, határozott és érdekes talentum nyilvánul s nagyon sok finom érzésre való apró vonás is van a regényben. Az írónó tud látni, a mit meglátott, elevenen és frissen él a lelkében, a mi tulajdonság iróiban fontos, az majd mind megvan benne. Csak a biztonsága hiányzik: a vonalak, melyeket rajzol, minduntalan félresiklanak, képeit, jeleneteit, melyek magukban véve sokszor szépek és meggyőzők, nem tudja egységesen, erős kézzel összemunkálni s ezért a regény széttöredezik s az elgondolás és megcsinálás között érezhető szünetek mutatkoznak. Bizonyos idegen hatásokat is le kell még vetkeznie; úgy látszik, sok modern német könyvet olvasott és azoktól kapott az ő műve is egy kis németes ízt, a mi nekünk, a kik nem tudjuk igazán, fentartások nélkül élvezni a modern német irodalmat, nem igen nyünkre való. A regény befejezése egészen kiérzik az egész kislányos naivitásával és banálisán szentimentális kihangsúlyával. Mindezek ellenére a regény nem jelentéktelen munka, tele van olyan igérettel, a melyeket majd a jövőben számon kell kérnünk írónójától.

Lesznai Anna meséskönyve. *Lesznai Anna*, ki mint költő és mint finom és művészi hímzett munkák tervezője és készítője egyforma megbecsülést

szerezett, most egy pompás meséskönyvvel a gyermek világá elé lép. *A kis pillangó utazása Lesznai és a szomszédos tündérvilágban a címe* a könyvnek. Hangulatos előszó és egy szép mese van benne a két pillangóról, a mely kibújott a gubójából és megkezdte útját a világ sok csodálatos dologai között. A kicsinyek a mese szeretetteljes humorának fognak örülni, a felnőttek meg finom szóhasználatnak, gyöngéd ötleteinek. És mindkét párt örülni fog a könyv ritka szép, művészi kiállításának. Lesznai Anna maga illusztrálta könyvét igen szép, gazdag és színes képekkel, melyek pompásan beillenek a mese hangulatába. Csupa virág, szín és gyöngéd vonal minden kép, magyarosságával a matyó himzések motívumaira emlékeztetnek a nélkül, hogy erőltetnék a népszerűséget. A színek hangzatos muzsikája a képek tulajdonképeni tartalma, — a művész igazi művészi feladatát oldott meg bennük.

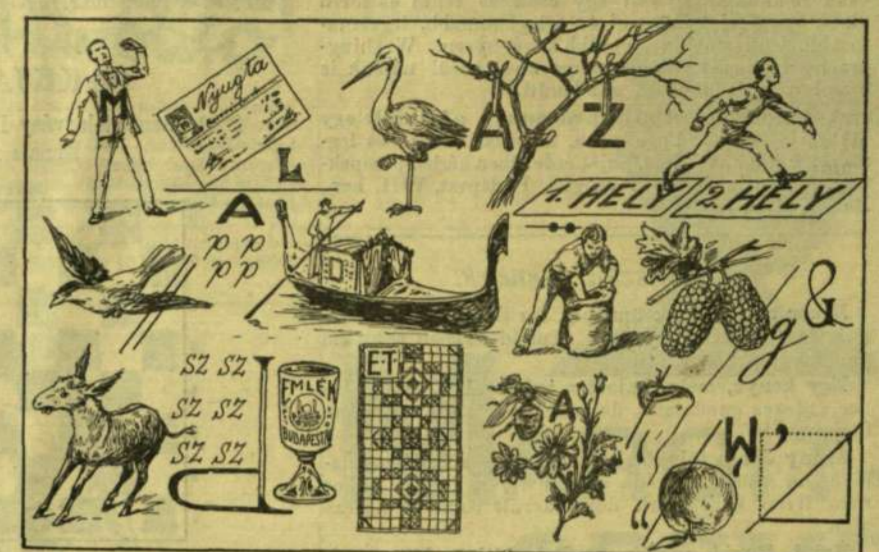
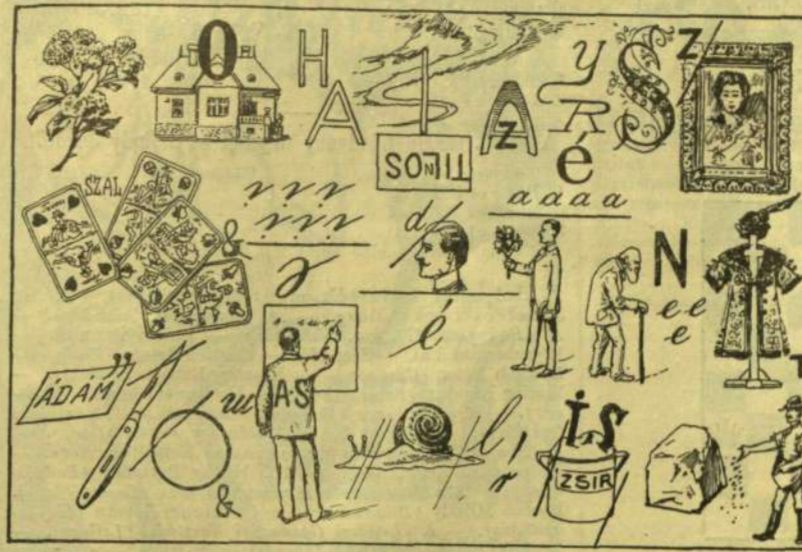
A «Jó Pajtás», Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, december 28-iki számában, mely mint karácsonyi szám, a rendelkezéskor jóval nagyobb terjedelemben és nagyobb díszszel jelent meg, felvonulnak a kedves lap legkiválóbb és leghíresebb munkatársai. *Endrőti Sándor*, *Endrőti Béla*, *Fekeli Sándor* verseket írtak, *Rákosi Viktor* elbeszélést, *Benedek Elek* igen szép karácsonyi színjátékot, *Sebők Zsigmond* befejezi *Dormogó Dömötör* utazását a cserkészfiúkkal tutajon, *Marton Ferenc* és *Bör Dezső* egy-egy pompás képet rajzolt, *Bör Böske* kedves történeteket mond el, *Schöppin Aladár* érdekes cikket írt, *Zsiga bácsi* bájos karácsonyi mókát mond el, *Szabóné Nagall Janka* elbeszélést, *Dánielné Lengyel* Laura befejezi érdekes regényét. A *Kis krónika* rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *«Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fill., félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker., Egyetem-utca 4.).

Új könyvek. *Mikszáth Kálmán hátrahagyott munkái.* Emlékezések és tanulmányok. Budapest, Franklin-Társulat; ára 4 korona.

Kis hármaskönyv. Irta Molnár Ferencz. Budapest, Franklin-Társulat; ára szép vászonkötésben, 6 korona.

Mary. Regény. Irta Asbóthné Ferenczi Sári. Budapest, Franklin-Társulat; ára 3 K 50 fill.

KÉPTALÁNYOK.

Azok közt, kik mindkét fenti képtalányt megfejtik, a következő négy díszművet sorsoljuk ki:
 1. *A magyar viseletek története.* 40 színes és 70 fekete nagy negyedréti táblán, magyaríró szöveggel. Rajzolta és festette: *Nemes Mihály* festőművész. A szöveget írta: *Nagy Géza* Nemzeti múzeumi igazgató-őr. — 2. *Zágoni Mihály Kelemen törökországi levelei.* II. Rákóczi Ferenc hamvainak hazaszállítása alkalmára készült emlékkiadás. Az eredeti kézirat alapján kiadva. *Edvi Illés Aladár* helyszíni tanulmányok alapján készült vízfestményeivel. Negyedréti alakú, 30 ívre terjedő, díszesen kiállított mű, 36 színes képpel, iniciálékkal és fejlécekkel. — 3. *Dr. Marki Sándor: I. Ferencz József Magyarország királja.* Számos egykorú rajzzal, képmelléklettel, a szöveg közé nyomtatott képpel és faksimilével. — 4. *Ariosto Örjögő Lőrántja.* Az éposz legértékesebb részeit. Fordította *Ariostoról* szülő tanulmányával, jegyzetekkel ellátta *Radó Antal*. Két kötet. Félbörkötésben.
 A megfejtések beküldésének határideje 1914 január 12.
 A «Vasárnapi Ujság» 48-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Szegény árva vagyok, az Isten is látja.*

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **PLACHNER SÁNDOR**, Somogy vármegye főjegyzője, 56 éves korában Kaposváron. — **Nagyjeszeni JESZENSZKY JÁNOS**, Temesmegye tb. főjegyzője, 54 éves korában Budapestben. — **Homoródmácsi ORSÁN ANTAL**, nyug. főreáliskolai tanár, 71 éves korában Budapestben. — **MUHLYAY SÁNDOR**, megyei tisztii járásorvos, 63 éves korában Gyergyótölgyesen. — **WAISSBECKER EDÉ**, 46 éves korában Kőszegen. — **BIRÓ SAMU ENDRE**, a Magyar Villamosági r.-t. főtisztviselője, 38 éves korában Budapestben. — **MANNVILL SÁMUEL** vállalkozó 61 éves korában Veszprémben. — **DANNENFELDI PRITONI RÖBERT** lovag, pénzügyőri főbiztos,

50 éves korában Budapestben. — **GAJZÁGÓ ELEMÉR** földbírtokos, 22 éves korában Turkeven. — **VÁRI PÉTERKE**, Vári Rezső dr. öt és fél éves fia Rómában. — **Ózvártaljai FÁBRY ISTVÁNNÉ**, szül. *nemes VILHEZ MÁRIA*, 91 éves korában Budapestben. — **Ózvártaljai JÁNOSNÉ**, szül. *nemes Breuer Matild*, 89 éves korában Budapestben. — **Ózvártaljai KÖLTŐ AMÁLIA**, 87 éves korában Szilágysomlyón. — **Ózvártaljai FERENCZÉ**, 86 éves korában Czellődmőlkön. — **MÓRIZ PÁLNÉ**, szül. *Miskolczy Borbála*, 81 éves korában. — **Ózvártaljai KIRVÓSSY ISTVÁNNÉ**, szül. *kistárkányi Tárcazy Emilia* 80 éves korában, Lengyén.

EGYVELEG.

* **A legnagyobb vasolvasztó kemencék Amerikában vannak.** Némelyik naponként egy millió kilogramm nyers vasat olvaszt ki, a mihez mintegy két millió kilogramm más érc és egy millió kilogramm koksz, mint tüzelőanyag szükséges.
Takarékos hölgyek most 50%-kal olcsóbban vásárolnak divatszöveteket, 25%-kal selyemáru, bársony, plüss, bőlékek, Hertziká-nál, Deák Ferencz n. 15.
A szabadító Washington Budapestben. Nem Washingtonról, Amerika nagy felszabadítójáról, csak az unokájáról van szó, aki azonban szintén felszabadítója minden jó háziasszonynak, a kávéfőzéssel jár.

Steckenpferd
Illiomtejszappan
 BERGMANN & CO. gyártmánya TETSÖLEN A. E. elérhetetlen hatású szepők eltávolítására és nekilözhetően szer arcz- és bőrápolásra, mit számtalan elismerőlevéllel bizonyíthatunk. Gyógytárakban, drogeriákban, illatszerek és fodrász üzletekben 80 fillért kapható. Szintnyug pártalan hatású női kézápolásra a Bergmann „Manica” Illiomkrémje, mely tubusokban 70 fillért mindenütt kapható.

TÁTRAFÜRED
 TÉLI GYÓGYHELY.
 TÉLI SPORT
 REMEK TÉLI KLÍMA.
 5 1/2 km. BOBPÁLYA, KORCSOLYPÁLYA
 Téli időny: DECEMBER - MÁRCZIUS
 Prospektust küld
 GRAND HOTEL IGAZGATÓSÁG.

MINDEN HÁZTARTÁSBAN NÉLKÜLÖZHETETLEN A 32 arany éremmel és a legfelső elismeréssel kitüntetett, VILÁGHIRŰ „SCHÖBERL-ÁGY”

Ejzel 210 cm. hosszú, kényelmes ruganyos-ágy.
 Kapható minden kivételben. Szét. küldés a világ minden részébe.
Schöberl Róbert udv. száll. cs. és kir. szab. gyára által
 ●● Kizárólag: Budapest, Harisbazár. ●●
 Mivel újabbban többféle súlyú utazástot hoznak forgalomba, felkértem a t. közönséget, hogy ilyeneket saját érdekében utasítson vissza. Árjegyzék bérmentve. — Ugyanitt szabadalmazott ágygyá alakítható divánok, székek betegnek részére, sodronyágyak és díszes divánpárnák kaphatók.

ZEISS

Tábori látcsövek és színházi látcsövek.
 Nagy fényerősség. — Nagy láttér.
ÚJ MODELLEK.
 Eredeti árakon minden szakba vágó üzlet által beszerezhetők.
 T. 404. sz. katalógus díjtalan.

CARL ZEISS
 Optische Werke
WIEN
 IX/3., Ferstelgasse 1.

Gyárak: Győr, Jena, London, Wien, Riga.

MEGJELENT a DIVAT és MŰVÉSZET karácsonyi albuma ára ... 3 korona.

Január 1-én belépő előfizetők INGYEN kapják.

A Divat és Művészet havonként megjelenő pazar kiállítású folyóirat állandó rovatai:

A legújabb párisi divatkreációk bemutatása, Társaság (aktuális képekkel), Színház, Művészet, Férfidivat, Gyermekdivat, Sport, Kozmetika, Kézimunka, Praktikus tanácsok, Művészi lakásberendezés, Modern tánczok stb.

15% kedvezmény a Vasárnapi Ujság előfizetői részére.

A Divat és Művészet előfizetői a következő kedvezményekben részesülnek:
 nőruha, kalap, fűző- és egyéb divatcikkcikkek kisorsolása az előfizetők között évenként kétszer.

Szabadjegy a Divat és Művészet szerkesztősége által rendezendő divatrevükhöz.

Divat és Művészet kiadóhivatalának, Bpest, IV., Kristóf-tér 2.

Utalvány
 a Divat és Művészet 1914. évben 1/4 évre szóló előfizetésre 15 K 30 fill.-ért.

Név: _____
 Lakás: _____

A Divat és Művészet előfizetési ára egész évre 18 korona, félévre 10 korona. Mutatványszámot 80 fillér bélyeg be- küldése ellenében küld a kiadóhivatal: Budapest, IV. kerület, Kristóf-tér 2. szám.

„JESCOCZIPÖK” ELSŐRENDÜK! Egységárak: **A legjobb 12-50 kor.**
Angol varrott fekete, barna, lakk ujdonságok. A legelegánsabb 16-50

RAKTÁRAK: Deutsch Antal
 IV. ker., Kecskeméti-utca 19. sz., IV. ker., Kossuth Lajos-utca 2. sz., VII. ker., Erzsébet-körút 36. sz.
 Telefon: 44-57. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

kellemetlenségek és piszkos babramunka alól. G. Washington találomra, a 100%-os tiszta kávé, melyből csak félkanálkával kell egy csészébe tenni és forró vizet, vagy tejet ráönteni és a legfinomabb, legzamatosabb, legtisztább, legolcsóbb kávét nyerni. Washington csodálatos kávéitalománya most kerül nálánk is forgalomba és kapható mindenütt.

A legzeleszerűbb karácsonyi ajándék egy Viktorin-lámpa. Legolcsóbb, legpraktikusabb és legmegbízhatóbb világítás. Saját érdekében kérjen prospektust, Viktorin és Társa cégétől, Budapest, VIII. ker., Baross-utca 1.

Szerkesztői üzenetek.

Mikor a síró lélek ünnepe. Az ilyen érzélgős dolgok nem a mi kenyérünk. Tulajdonképen sohasem mozdának semmit.

Egy könyv, mely halott s mégis él. Érdekes ember érdekes gondolatai, de nincsenek költői formába foglalva.

Arany János tölgyfái alatt. A nagy költő hangulatából ha átszállított volna valami a vers írójára, akkor nem ilyen közpszerű dolog került volna ki a keze alól.

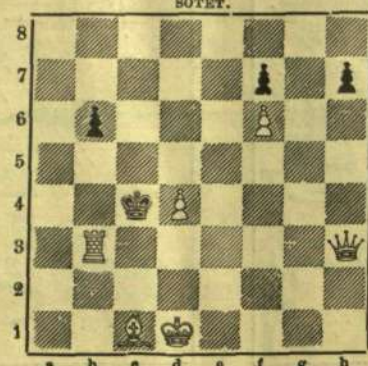
Halál. Rövid a vacsora. Félbűtében. Mit mondjunk e verserkőről? Csak ismételhetnők, a mit már többször mondtunk más verseiről.

Észak-Amerikában is, Mexikóban is a pénzegység a dollár, a mely itt is, ott is 100 centből áll. A hivatalok az idegen pénzt nem fogadják el; a magánosok azonban Észak-Amerikában elfogadják a mexikói dollárt is; miután azonban csak mexikói hivatalokban értékesíthetik, csupán 95 észak-amerikai centet adnak érte. Épp így fordítva is az észak-amerikai dollár Mexikóban 95 mexikói centet ér. — Most már egy munkás ember, ki közel a két ország határához Észak-Amerikában dolgozik, de Mexikóban lakik, megkapván egy este egy dollárnyi fizetését, mielőtt hazatérne, még Észak-Amerikában megiszik egy pohár pálinkát, melynek ára öt cent. Oda adja a kapott észak-amerikai dollárt, melyből visszajár neki 95 észak-amerikai cent. Az észak-amerikai kocsmáros e helyett egy mexikói dollárt ad neki, a mely hiszen ott épp annyit ér, mint 95 észak-amerikai cent. A munkás mexikói dollárjával átmegy ezek után Mexikóba, de mielőtt hazatérne még Mexikóban

A fogoly. A sír. A negyvenes évek romantikus szentimentalizmusának hatása alatt írta mind a kettőt, pedig ez a hang már régesrég elavult.

SAKKJÁTÉK.

2881. számú feladvány Dr. Kálniczky Gézától, Rimaszombat.

Világos indul és a harmadik lépésre matot ad.

FEJTÖRŐ.

A 2875. számú feladvány megfejtése Palkoska Emilől

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.

1. He5-c6! Ke4-d3 1. Ke4-d5

2. Vg3-g2 stb 2. Vg3-g6 stb

1. ... Ke4-f5

2. Bh3-h4 stb.

A 2876. számú feladvány megfejtése Székely Jenőtől.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.

1. Be4-e8! f4-f3

2. Fb4-e7 Kf1-e1

3. Vg5-e1 f matt

(Az igen nehéz első lépés lép és kényszer helyzet)

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludanyi Antal. — Wyachogrod Pál. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kinizig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Lipót-vár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A «Zborói Társaskör». — A «Kalocsai Katolikus Kör». — Vencres Miklós (Zirc). — H. Halbay Bertalan (Bodaszéplak). — A «Dunaújvárosi Egyenlítői kör» (Dunaújváros). — Baresz Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajduhadháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó» (Leibicz). — Lusztik János és Szivák János (Albert-Iszta). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Rozsá (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Tulpas)

is megiszik egy pohár pálinkát, melynek itt is ö zent az ára. Odaadja a mexikói dollárját; a kocsmáros a visszajáró 95 mexikói cent helyett egy észak-amerikai dollárt ad neki vissza; hiszen ez Mexikóban épen 95 mexikói centet ér. A munkás végül egy észak-amerikai dollárral tér haza, épp úgy, mintha a két pohár pálinkát ki se fizette volna. A két kocsmáros is megkapta pénzét. **Ki fizette hát ki a két pohár pálinkát?**

A helyes megfejtők közt a következő két dísmunkát sorsoljuk ki: I. A sárkányok országában. Képekkel. Írta: Cholnoky Jenő.

II. A modern technika nagy alkotásai. A legnagyobb tehnikai művek ismertetése a laikus számára. Írta: Williams Archibald. Átdolgozta: Péter Jenő. 26 képmelléklettel.

A megfejtések beküldésének határideje január 12.

Felölös szerkesztő: Hoitsy Pál.
Szerkesztői iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11.
Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Mit kiabál?

hiszen mindenki tudja már, hogy a

MÁGNÁS CIPŐKRÉM

Minősége kitűnő pühit, tisztít fényesít.

Gyártja: **HERCZEG és GEIGER**
csász. és kir. udvari szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

Csak a hölgyeket érdekli!

Első magyar női egészségügyi és testápolási cikkek szaküzlete

KELETI I. Bpest, IV., Korona-tervezés-u. 14. 16. sz. (Bt. Szendrői-udvar).

Az első saját gyártmányú és külföldi különlegesül: Hasznok az összes altesti bántalmak ellen. Erőset párisi fűzők és melltartók éptermünk részére, valamint kényelmes fűzők ferde nővések számára. Cs. és kir. szab. stb. stb. stb. Egyenestartók. Hygienikus havihajkötők! Gummihariggyák. A legkiválóbb francia és amerikai női övezet különlegességek. Ujj! Auto Vaginal Spray. Ujj! Irrigátorok, bidék, valamint az összes betegápolási cikkek. — Csak szakavatott néi kiszolgálás. — Méréseket és polgári árak

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

La jettarvölto

hölgyek alkalmazatlan hejzsálat nyomtalanul eltávo ápolja, névé, egyenletessé, rózsássá teszi. Arcszíntálatlanságot megszüntet. Használata legegyszerűbb legdiszkréttebb. Gyermekek is veszélytelenül kezelhetik. Melegítés nélkül. Egyszeri megszerzés évekig elegendő. Számos elimerővel és kintűtetés. Eredménytelenség esetén a pénzt visszaadom. 4 kor. előzetes beklüdel-nél, használattal utastással, titoktartással, bérmentve küll: Horovitz Miklós, Miskolc 10. Utánvételt 4-60 K.

MARGIT-CRÉME

Margit-szappan 70 fillér.

Margit-powder 1 K 20 fill.

a forágu hölgyek kedvence szőpít szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatás szerencsés összedállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatás már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémét utanozzák és hamisítják, lennek eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crémé ártalmatlan, zaitalan vegytiszta készítmény, a mely a kő földön általános feltűnést keltett. **Ára 1 kor.**

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon
Kapható minden gyógyszerárban, illatsz- és drogu-üzletben

EZÜST! DRÁGAKÓ! ÉKSZER!

SÁRGA JÁNOS
cs. és kir. ud. szállító, ékszerész, műgyémánt.

Bpest, IV., Kigyó-tér 5.

Éslet évszázadok, grammja munkával együtt 12 f. Éslet tálcák, tálak stb. grammja 15 fill. Éslet esz-korlátok, kosarak, szeszintő-állványok stb. gr.-ja 16 fill. Előrendelhető új irak! Legjobb árjegyzék ingyen és bérmentve. Vidékre választék küllök!

MARGIT-CRÉME

Margit-szappan 70 fillér.

Margit-powder 1 K 20 fill.

a forágu hölgyek kedvence szőpít szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatás szerencsés összedállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatás már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémét utanozzák és hamisítják, lennek eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crémé ártalmatlan, zaitalan vegytiszta készítmény, a mely a kő földön általános feltűnést keltett. **Ára 1 kor.**

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon
Kapható minden gyógyszerárban, illatsz- és drogu-üzletben

Kocsiárucarnok
Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocsiáktára. Árjegyzék ingyen.

Van-e homokja?

ha igen, akkor keverje ezementtel és kőszíten falitglákat, fedőcserepeket, úrtömböket, padló- és járdalapokat, csöveket, lépcsőfokokat, oszlopokat stb. belőle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat ezen jövedelmező iparághoz.

Dr. Gasparj & Co. gépgyára
Markranstádt, Leipzig mellett.
Kérjük gyárunkat meglátogatni.
228. számú árjegyzék ingyen.

HARIS, ZEILINGER és TSA

Alapítattott 1826. Telefon: 10-55.

„A KÉK CSILLAGHOZ”
BUDAPEST, IV., VÁCZI-UTCZA 16.

Császár és királyi udvari szállítók.

SPORT-SZÁNKÓR

Téli-sport.

A hírneves Rohonczy, Columbus korcsolyák és Achilles bokacsúszók forrástára. Nagy raktár kormányozható sportszánkókból. Kötött meleg sportkezyük, mellények, sapkák, sweaterek, lábmegfűtők stb. nagy választékban.

Svéd szánkó	gyermeknek K 5.-	Rohonczy «Columbus» korcsolya párja K 17.-
Hallvölgyi szánkó	felnőtteknek 6.50	Rohonczy «Achilles» bokacsúszó párja K 2.-
Dávosi ródli	gyermeknek 7.-	Lev Alexander vasenykorcsolya K 20.-
Jég hockey botok	felnőtteknek 8.50	Herkules korcsolya K 11.-
	két személynek 10.-	«Krisztina» gyors futó korcsolya párja K 25.-
	cm 80 100 115 előlősen 210 200 185	Valdó orosz 2. végjegyű pár és hócsipők.
	k 15 20 25 Skl. kötéssel 40 38 36	A szerkai könnyű sár és hócsipők.
		Gummi csizmák.
		Kaltna csizma párja K 20.-

Árjegyzéket bérmentve küld: **WESZELY ISTVÁN** Budapest, IV./To., Váci-utca 9. szám.

HAZAI SZEPESSÉGI LENIPAR!

WEIN KÁROLY ÉS TÁRSAI

Szepességi vászon- és asztalnemű-gyárosok.

Gyártelepek: Késmárk — Bussócz.

Főraktár: Budapest, IV., Váci-utca 30/B. (Maris-bazár.)

Ajánlják kitűnő úrnéeknek örvendő, saját gyártmányú szepességi vászon-, asztalnemű-, törülkőző-, törül-, ágynemű-, matraczkelme-, zsebkendő- stb., stb. készítményeit nagy választékban.

Minden darab gyárunkban készült a rút fenti védjeggyel látjuk el.

Soványító

A nem graziósus és kényelmetlen kövér-ség, elhíjasodás elleni közdelemben, ha a csípőt és hasat karcsultá tenni, az idomok, (von-lek) szépségét meg rizni akarjuk, teljes bizalommal használhatjuk.

D' DESCHAMP JODHYRINE-ját.

Ez egyike azon ritka és megbízható soványító szerekeknek, mely az egészségre teljesen ártalmatlan; kórházakban jó eredménnyel használják és számos orvos rendel, eladása a vegyelemzés alapján a világ majdnem minden országában engedélyezve van. Használat egyszerű, mert semmiféle életrend megváltoztatást nem igényel. Kapható a legtöbb gyógyszerüzletben. Árto.-korona.

Utaz: Paris, Laboratoire DUBOIS, 7, Rue Jadin.
 Magyarországi főszállás: Török József gyógyszerüzlet, Budapest, VI., Király-utca 12 és Andrássy-ut 22 sz.

Aranyérem, Wien 1912.

IDEGGYÖNGE FERFIK

elgyöngült erejüknek visszatérését elősegítik az

EVATON-TABLETTÁK

Által. Kérje az orvosi véleménygyűjteményt. Minta K 4.20, 1/2 kárton K 10., egész kárton K 18. utóm-vétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében.

St. Markus-Apotheke, Wien, Hauptstrasse 130

Főlerakot: Hunala-gyógyszerüzlet Budapest, VII. ker. Erzsébet-körút 56. — Török József Budapest, Király-utca 12. sz. — Kapható minden gyógyszerüzletben.

Angol bőrbutoripar

Bőrbutor szakműhelyek

KENDI ANTAL

Budapest, IV. ker. Semmelweis-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Ebédlő-székek, irodai karos-székek szakszerű gyár-tása. Külön osztály használt bőrbutor mo-dernizálására, felrissi-tésére és főtésére. Székátalakítások.

MEGJELENT

katonai puská a mellényzsebben

a 7.65 és 9mm-es Frommer

Baby-pisztoly

nagy kaliberű, hat-lövetű mellény-zsebbe való fegyver katonai puskázá-várzattal, a Fegy-ver- és Gépgyár R.-T., Budapest, gyártmány. Kap-ható minden jobb fegyver-kereskedésben.

Wiktörin lámpa

A legszebb KARÁCSONYI AJÁNDÉK.

Nincs vezeték! Bárhová vihető! Tartóssága örökös, jótállás mel-lelt. 100 gyertyafény óránkint 4 fillérbe kerül. Kérjen ár-jegyzékét.

WIKTORIN ÉS TÁRSA, BUDAPEST, VIII. Baross-u. 1.

Technikum Mittweida

Igazgató: A. Holzt, tanár. Szász királyság. Magasabb műszaki tanintézet; az elektro- és gép-technika terén. Külön osztály: mérnökök, technikusok és művezetők részére. Elektrotechnikai és gépészeti-laboratórium. Tanulmányi műhelyek. Legrégibb és leglátogatottabb intézet. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Brausweller János

szab. chronometer- és óráras, főtálalója a remontoir ingabőraknak stb. stb.

• ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

G. WASHINGTON

kávé által 1 pillanat

alatt a világ legjobb kávéját ihatja. Hideg-, meleg-, forró-vízben es tejszínben azonnal oldó-dik. Kapható mindenütt 1.50 Kéret. Ostr.-mogy. monarchia részére kiz. egyedülrítők: Freudiger és Radó

Budapest, VI., Dossowfy-utca 34. szám. — Telefon 29-75

RENDELÉSNÉL SZIVESKEDJÉK

LAPUNKRA HIVATKOZNI

Haidekker Sándor

sodronyszövet-fonat- és kerítésgyára, Budapest, VIII., Üllői-út 48.

Ajánlja kizárólagosan szabadalmazott „HUNGÁRIA“-sodronyfonatát,

Elegáns és tartós kovacsoltvaskerettel bíró sodrony-fonatos kerítések, kapukra és egyéb gyárt-mányokra vonatkozó árjegyzékét fenti cím kivánságra ugyancsak bérmentesen megküldi.

mely olcsóságánál és rendkívül szélszerűségénél fogva alkalmas:

lakóházak	templomok
iskolák	
temetők	faiskolák
vadaaskertek	
szőlők	kertek
tennis pályák	
bekerítésére.	

Az ember járása.

Itt szemléltetjük, mily óriási ráz-kódthatásnak van kitéve minden lépésnél az idegrendszer (sarokcsonttól a gerincvelőn át az agyvelőig). Minden ember ki-váló kötelessége tehát igénybe venni azt a módot, amely teljesen megszünteti a moz-gáskor keletkező lökés idegrázkódtható, egészséges voltát.

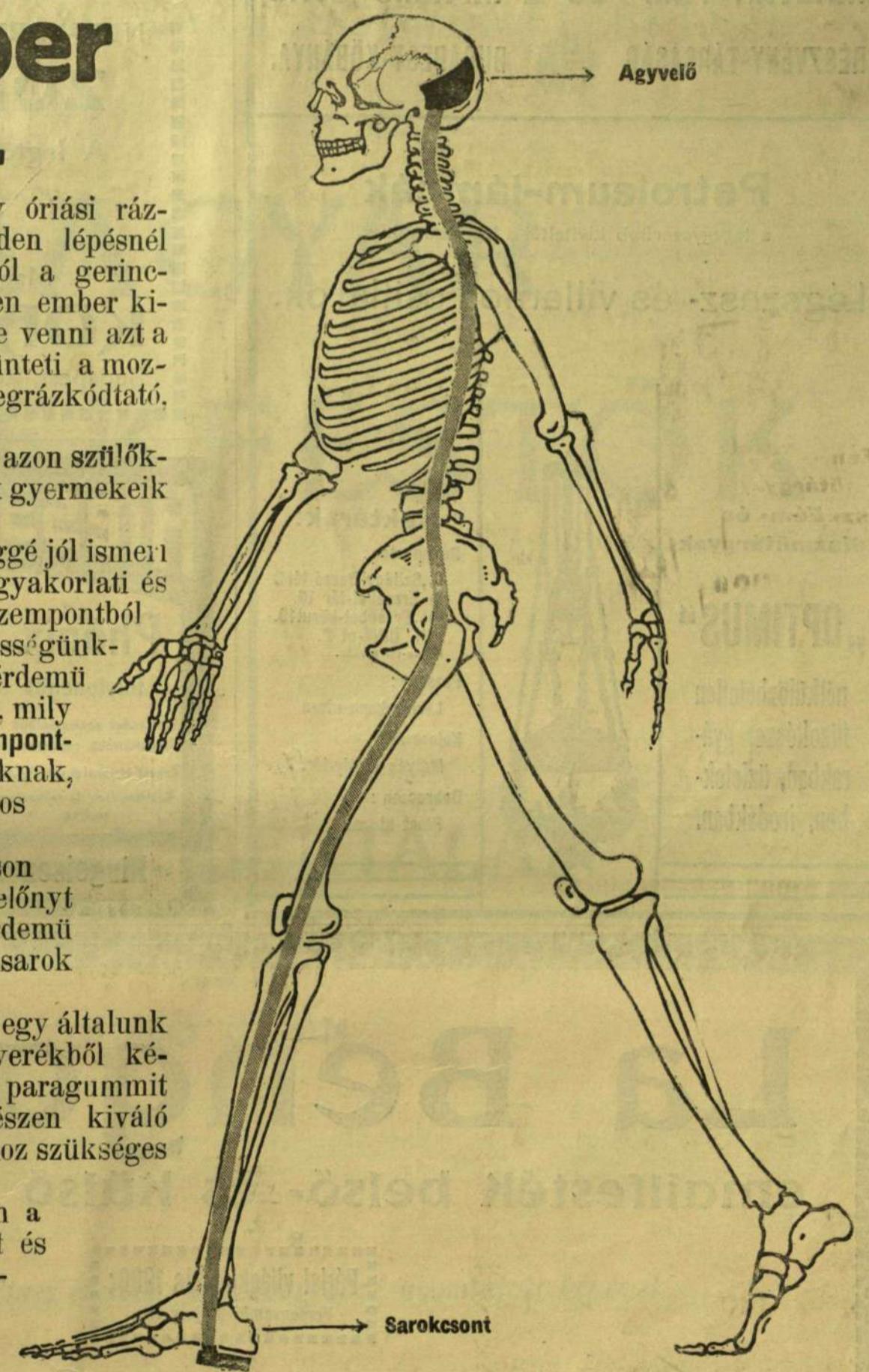
Ezen ismertetés kivált azon szülők-nek szól, akik komolyan veszik gyermekeik idegeinek egészségét.

Majdnem mindenki eléggé jól ismeri a Berson gummisarkok számos gyakorlati és egyszersmint takarékosági szempontból is kiváló előnyeit, mégis kötelességünk-nek tartjuk azonban a nagyérdemű közönséget figyelmeztetni arra, mily nagy értéke van egészségi szempont-ból a mi Berson gummisarkunknak, melyet ezért már számos orvos is ajánl.

Egyedül a valódi Berson gummisarkok egyesít minden előnyt és ezért kiérdemelte a nagyérdemű közönségnél a legjobb gumisarkok híret.

A Berson gummisarkot egy általunk feltalált különleges gummikeverékből ké-szítjük, melyhez csak friss paragummit használunk, mely utóbbi egészen kiváló tartósságát és a kellemes járáshoz szükséges ruganyosságát okozza.

Kérje ezért kifejezetten a valódi új Berson gummisarkot és sitson vissza saját érdeké-ben minden másfajta gyártmányt.

Az új Berson

Gummi-sarok utólrhetetlen.

MAGYAR FÉM- ÉS LÁMPAÁRU-GYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST-KÖBÁNYA.

Petroleum-lámpák

a legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

Légszesz- és villamos csillárok.

Fém- és
dizsműtárgyak

„OPTIMUS“

nélkülözhetetlen
tűzoltószer gyá-
rakban, üzletek-
ben, irodákban.

Raktárak:

Budapesten:
II., Szilágyi Dezső-tér 3
V., Erzsébet-tér 16.
VII., Erzsébet-körút 19.
VIII., Üllői-út 2.
Kálvin-tér sarkán.

Pozsony:
Lőrinczkapu-utca.

Kolozsvár:
Mátyás király-tér.

Debreczen:
Piacz-utca.

STEINWAY

NEW-YORK, LONDON, HAMBURG

zongorák.

A legtekéletesebb gyártmány.

Magyarországi képviselő:

KÖHN ALBERT

Budapest, Kossuth Lajos-u. 1. (Ferenciek bazára.)

Riessner Kályhák

Phönix-

folytonégők

Egészségi szempontból
legkifejlesztettebb rendszer.
Eredeti biztonsági szabályzóval.
Gázklímák és robbanások
kizárva.

Pluto

az új rendszer.

A fűtési szaktudás terén éveken
át tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye

Fortuna

• Ringeisen Testvérek cégnél Budapest, Hold-utca 21. •

La Bengaline

emalfesték belső- és külső mázolásához

Párisi világkiállítás 1900:

Versenyen kívül, jury-tag.

„La Bengaline“ a használatra telje-
sen kész festék, mely magától emailá válik.„La Bengaline“ minden időjárás-
nak ellenáll és bármely tetszés szerinti anya-
gon használható.„La Bengaline“ kilogrammonként
8-10 négyzetmétert fed, használatban nagyon
egyszerű, ennél fogva valóban nagy meg-
takarítást jelent.„La Bengaline“ ahygiénának meg-
felel, mert a falon sima és kemény felületet
képez, mely a por lerakódását megakadá-
lyozza és gyakori lemosást elbírnélkül,
hogy a színét elveszítené.„La Bengaline“ hetvenhét nűánsz-
ban kapható.

Fényes és matt színek.

Különlegességek: festékek kocsilakozáshoz, villamos- és vasuti kocsikhoz, fes-
tékek fürdőkádakhoz, fűtőtestekhez (radiatorok), festékek hajóépítéshez és vizalatti mázo-
láshoz. Festékek fa és fém megóvashoz. Különböféle firniss és siccativ. Kivánatra árjegyzék.

A VASÁRNAPI UJSÁG KARÁCSONYI MELLÉKLETE.

MAGYAR
REMEKFESTŐK

I.

SZÉKELY BERTALAN

IRTA

GERŐ ÖDÖN

A festőnek tiz szines és több, a szöveg közé nyomtatott képével.

BUDAPEST, FRANKLIN-TÁRSULAT

1913 KARÁCSONYA